

Unitárius Élet

73. évfolyam, 2019. július-december. 2. szám.

Karácsonyi levél...

Amikor ezt a levelet írom, még december 5. van, vagyis pontosan öt nappal távolodtunk el advent első vasárnapjától, hiszen az idei évben december 1. vasárnapra esett. Abban a reményben szólok Hozzátok, hogy mire ezeket a sorokat olvashatjátok karácsony áldott ünnepe lesz. Még van időnk az év utolsó hónapjában arra, hogy gondolatainkat, lelkünket felkészíthessük a szeretet ünnepére. Hogy mi módon, az a keresztény unitárius ember részére nem kérdés. Láthatjuk azt, hogy a *világ fiai* mindent kihasználva teszik a maguk dolgát, hogy minél nagyobb haszonnal zárhassák az idei karácsony előtti szezont. *A világosság gyermekei*, akik mögé mi is felsorakozhatunk, nagyon sok esetben nem olyan céltudatosak. Pedig jó lenne ezt az adventi időszakot kihasználva a magunk javára fordítani. Jó lenne elcsendesedni, amire a Szentírás is figyelmeztet „*Légy csendben és várj az Úrra*” (Zsolt 37,7). Jó lenne így cselekedve a belső utak törvényét járnánk, önvizsgálatot tartanánk nem azt kérdezgetve folyton, hogy milyen lesz az idén karácsony, hanem arra adva választ: milyennek talál minket az ünnep karácsony áldott ünnepkörében. Készületlenül nem történik semmi. Lásd a bevezető sorokat. Amennyiben nem tudunk mi magunk is lelkiileg felkészülni az ünnepre és csak folytonosan az ajándékokat keressük, hajtjuk, no meg azt, hogy mi minden kerül az ünnepi asztalra, ami szemnek-szájnak ingere, és ezzel párhuzamosan nem építjük magunkat az evangélium szellemében lehet gazdag az ünnep, fényes az adven-

ti koszorú, a karácsonyfa, de lelkiekben hajótörést szenvedhetünk. És ki akar pontosan karácsonykor hajótörést szenvedni a hitben. Senki! Az utóbbi években egyre többet hallhattuk a lélektan által ekképpen megfogalmazott szót: karácsonyi szindróma. Ez alatt azt kell érteni, hogy a nagy készülődésben a szervezők mindent elkövetnek abban a vonatkozásban, hogy szép karácsony legyen. Nagytakarítás (pincétől-padlásig) bevásárlás, főzés, sütés, ajándékok beszerzése, amibe valljuk be őszintén, bele lehet fáradni annyira, hogy szentestén, hulla fáradtan rogyunk be a karácsonyfa mellé, és nem csoda, ha az elveszíti minden szépségét és tartalmát. Ahhoz, hogy az ne így legyen, kézbe kell venni a Könyvek Könyvét, a Bibliát, s Szentírást, az Ó- és Újszövetséget, vagy ahogy Goethe utólrhetetlenül szépen mondta, az Emberiség Házipatikáját és meríteni lehet, kell belőle leginkább azt, amire a Léleknek a legnagyobb szüksége van. Egy ember, egy család életében nem kell sokat beszélni arról, hogy mit akarunk házipatikánktól, ha nem érezzük jól magunkat, amikor valamilyen fájdalom gyötör, egyszerűen odamegyünk kihúzzuk a fiókot, és azt vesszük ki abból, amire a legnagyobb szükségünk van. Nos, ilyen értelemben forgassuk az Emberiség Házipatikájának aranylapjait és meglátjuk előbb-utóbb megtaláljuk magunknak azt, amire a szó lelki-szellemi értelmében szükségünk van, már csak azért is, mert igaz Pál apostol megfogalmazása, hogy „...a teremtet világ sóvárogva várja Isten fiainak (és hadd tegyem hozzá leányainak) megjelenését.” **Áldott, békés, boldog és szeretetteljes Karácsonyt kívánok!**

Kászoni József püspöki helynök

Hallottak napi emlékezés

„...aki állhatatos marad mindvégig, az üdvözüli.”

(Mt 10, 22/b)

Kedves Testvéreim, szeretett Atyámfiak! Amikor az élet és a halál kérdéseit feszegetjük, s végérvényesen kimondjuk a nagy megállapítást, hogy a halál mindenre felteszi a pecsétet, akkor tapasztaljuk a világ szerinti változást, melyet szerettünk távozásával üresnek, csonkának, félszegnek érzünk. De nemcsak ez a tény jelent bánaságot

életünkben, hanem azt megelőzően is részünké válhat egy olyan halál, melyet megkülönböztetünk az előbb említettől. Így tehát kétféle, testi- és lelki halálról beszélünk. A *lelki halál* minden esetben megelőzi a testit, mely a Bibliai ismeretünk szerint abban nyilvánul meg, hogy az egyén elhagyja az erkölcsös élet útját, melynek következtében gonosszá válik, s ezzel mintegy sietteti saját erkölcsi halálát. Nem feszegetem tovább ezt a kérdést, de annyit meg kell jegyezni, hogy erről az útról, vagy ebből a halálból létezik visszatérés, ha magunkat és másokat figyelmeztetjük arra, hogy a meghalás útján járunk, de van még időnk a visszatérésre.

A *testi halál* egészen másfajta változással állít szembe bennünket. Igaz ez is többféleképpen megközelíthető, de mindennek vége úgy is a *vég, a halál*. Amennyiben tudomásul vesszük, hogy minden élőnek vége a halál, akkor azon a megnyugtató állásponton helyezkedünk, melyet embertársaink sokasága vall, hogy a halállal vége lesz minden földi kinnak, nyomorúságnak, gyötremnek. Érzem, hogy az ember szeretné halálával megoldani a gyötrem kérdését is, de ez lehetetlen azok számára, akik maradnak. A meghalt valóban befejezettnek tudhatja minden nehézségét, azaz megoldás született minden eddig sanyargatónak mutakozó kérdésre. Viszont megmarad továbbra is azok számára, akiknek Isten még életet ígért. Mi, tehát, akik még mindig maradunk, mondogatjuk időközönként, hogy *minden dolognak jobb a vége, mint a kezdete* (Préd 7,8), de ezt azzal tartjuk állandóan felszínen, hogy közben szeretnénk meghatározni *életünk végét*. Annyi bizonyos, hogy ezt a határt képtelenek vagyunk felállítani, s bármennyire kitartóan is ostromoljuk Istent vele, úgy sem ismerjük meg soha emberi életünk befejezésének idejét. Amit biztosra vehetünk tehát, az csak annyi, hogy egyszer mindenkinek az élete itt a földön véget ér.

A következőkben feleletet keresek arra a kérdésre, hogy *mi is a halál?* Én sem tehetek másként, mint az át-

lag, aki ilyen és hasonló kérdések megválaszolásakor a Bibliához menekül. Innen azt az egyértelmű választ olvastam ki, hogy az ember *por és hamu*. Megerősödik újra az előbbi megállapítás, miszerint nem tudhatjuk halálunk idejét, ami miatt a zsoltárral állandóan könyörgünk Istenhez, hogy jelentse meg nekünk azt az időt, melyben készen kell lennünk az eltávozásra. Az evangélista sem tud semmi közelebbit, csupán megerősíti azt a bizonytalanságot, mely azóta is rajtunk van: *Vigyázzunk, mert nem tudjuk, hogy mikor jön el a vég*.

E bizonytalankodásunkkal szemben másként rajzolódik ki az a helyzet, melyet Isten biztosít a benne bizóknak. Jól lehet egyetlen ember sem uralkodhat a maga lelkén – még abban az esetben sem, amikor öngyilkosságot követ el. Ha Pál apostol kijelentésére figyelünk, hirtelen azt véljük, hogy megoldotta számunkra a kérdést, de amennyiben mélyebben belegondolunk tapasztaljuk, hogy tulajdonképpen ő sem mondott semmivel sem többet, a már régebről tapasztalt igazságnál: *Elvégzett dolog, hogy az embernek egyszer meg kell halni* (Zsid 9,27.).

A bibliai útvonalat tartva szem előtt azt a következő megállapítást kell tennem, hogy *boldogoknak számítanak a halottak*. Ez a valóság szinte oda kívánczik, amikor a meghalt ember megszabadul minden nehézségétől. Annál is inkább, mert aki koporsóba szállt, annak többé nincs nyomorúság, fenyegetettség, fáradtság, fogság, bűn, éhezés, szomjúhozás, de nem árt neki a nap hősege, sem a hideg. Nincs többé fájdalom és nincs könnyhullatás sem. Ez az állapot kíváncsú, melyre hasonlóan válaszol Pál apostol is, mikor azt mondja, hogy *szeretne az Úrhoz menni, de ugyanakkor szeretett gyülekezetében is maradni kíván*.

Van-e esélye az embernek a tovább élésre? Amennyiben szigorúan bibliai irányt képviselünk, mondhatjuk, hogy igen. Mindenek előtt az erényes ember él halála után is azoknak szívében, akikkel jól tett. Csak egyetlen történetet emelek ki, a Tábitáét, akit halála után is sokan sírattak (ApCsel 9,36.). De nekünk van ennél sokkal szilárdabb bizonyítékunk abban a kijelentésben, hogy ahol Jézus van, ott élnek a mi halottaink is. Szó szerint ismételtethetjük, hogy *aki hisz énbenem, ha meghal is él* (Jn 11,21). Tehát ennek egyedüli feltétele, hogy higgyünk Jézusban és az ő tanításában, s akkor mintegy előlegezve is van számunkra a tovább élés lehetősége.

Milyen lehetőségünk van a halállal szemben? Hirtelen azt mondaná az ember, hogy semmi, vagy nem sok. A valóságban viszont másképp van. Mindenek előtt meg kell nyugodnunk Isten akaratában azzal a lelkülettel, mellyel Jézus is kifejezést adott érzéseinek: *A te kezdedbe ajánlom az én lelkemet*. Egy következő lehetőség abban rejlik, hogy időközönként *megemlékezzünk halálunk napjáról*. Ez első sorban arra vonatkozik, hogy a hosszú és tartalmas élet folyamán *jusson eszünkbe a sötétség napja, azaz a halál pillanata* (Préd 11,8), mert

annak ellenére tovább folytathatjuk életünket, viszont legalább lehetőség nyílik számunkra a hálára. Amikor elértük ezt az állapotot, akkor már jobban odafigyelünk magunkra, s könnyebben megfogalmazódik a kijelentés is ajkunkon: Készek vagyunk úgy élni, mintha bármelyik pillanatban bekövetkezne halálunk. Mit is jelent ez a készenlét? Azt mindenképp, hogy rendben van lelkünk és a házunk tája. Ha lélekben tisztultan fogalmazunk, akkor csakis Jézus példája jelent számunkra megoldást, aki úgy halt meg, hogy mindenkinek megbocsátott és egyben bizalommal ajánlotta magát gondviselő Istenének.

A fentiek után néhány gondolat erejéig a halál következményeiről kell szólnom. Az első ebben, ami engem foglalkoztatott, hogy sem az életünk, sem a halálunk nem a saját tulajdonunk, de nem is magunkért történik minden. Az, hogy senki sem él önmagának és senki sem hal meg önmagának, szinte maga után vonja a kívánságot, hogy nevünk – bizonyos ideig – fennmaradjon halálunk után is. Amennyiben Istenre bízunk magunkat, aki halálunkban magához veszi a lelkünket, akkor megnyertük az ígéretet, mert *Isten a mi szereteteinkkel marad halálunk után is* (1Móz 48,21).

A halál következményeként sorolhatom a halottak megsiratását. Ebben a vonatkozásban is megoszló véleményeket találunk a Bibliában és embertársaink felfogásában is. Az egyik szomorú vélemény, hogy a siratás, a gyászolás hiábavalóság. A többség által gyakorolt és elfogadott másik álláspont, hogy a halottat illik kegyesen megsiratni és meggyászolni. Jeremiás próféta azt tanácsolja, hogy a halott siratásunk olyan legyen, mint amikor *valaki egyszülött gyermekét siratja*, tehát a lehető legkeservesebb. Ez a kegyelet teljes siratás és mély gyász feltételezi és vonja maga után a tiszteletet, melyet megkövetel minden meghalt ember emléke. Ugyanakkor oda kell figyelni arra, hogy az embernek nem szabad túlzásba vinnie a siratást, vagy a gyászolást, más szóval, nem szabad vigasztalatlanul maradnia. Isten nem akarja, hogy bánkódjunk a halál miatt.

Végül pedig a temetésről szólok. Ismerős az ifjúnak az a kérése, amikor Jézushoz fordult, hogy mielőtt követné őt, engedje meg a Mester, hogy *elmenjen és eltemesse halott apját* (Lk 9,59). Sokan félre értelmezik ezt és más hasonló jézusi kijelentést, azt hangsúlyozva, hogy Jézus nem tartotta tiszteletben a halottak iránti kultuszt. Itt csak arról a szemléletről van szó, mely szerint nekünk az élet felé kell fordítanunk a tekintetünket. Más szóval: Igenis, szükség esetén elmegyek és eltemetem az én atyámat, megsiratom, meggyászolom, de mind a temetés napján, mint pedig utána felemelem tekintetemet és meglátom azokat, akik szorosan melletttem állnak. Legyen bár halotti kultusz, azért jól esik nekem és jól esik az átlagnak, hogyha szeretteit nem háborgatják hamvaikban (2Kir 23,17), s így mindig van egy hely, ahová lelkileg és testileg elzarándokolhat a halottairól megemlékezni kívánó ember.

Zárószóként következzenek azok a gondolatok, melyek Bágyonban a 140. temetés után fogalmazódtak meg bennem: *„Néhány fájó gondolat gyötri a lelkemet: Úgy érzem sokszor, hogy fájó kínok között lebegek ég és föld között. Valahányszor földi életünkre, szomorúságainkra gondolok, mindannyiszor szívem és lelkem megte-lik, akár a szemem, - könnyel. Mindig felteszem (csak saját magamnak) a kérdést: Vajon még hány alázatos, tiszteletudó emberemet kell elprédikálnom? Olyan sokszor gondolok az égiekre és hívom Istent segítségül, de meg vagyok győződve, hogy halottaim sokkal tisztábban látják Isten arcát, mint én. Mindannyiunk élete olyan, mint egy nagy homokóra. Békésen peregnek le homokszemei, és el nem akadnak, hogy egy kicsit néha megálljon az idő. Vágyunk, nem vágyunk, egyszer azonban mindenkinek menni kell.*

Igaz: Isten kezében vagyunk mindig a legjobb helyen. Nála otthon vagyunk földi életünkben és halálunkban is, amennyiben bízunk benne. Ha pedig most már végül menni kell: Békességgel aludjunk el!” AMEN.

Pap Gy. László

Építs, szólj, látass...

„Az Úr vezet majd szüntelen, kopár földön is jól tart Téged, és csontjaidat megerősíti. Olyan leszel, mint a jól öntözött kert, mint a forrás, amelyből nem fogy ki a víz. Fölépítik fiaid az ősi romokat, falat emelsz a régiek által lerakott alapokra; a rések befalazójának neveznek, aki romokat tesz újra lakhatóvá.” (Ézs 58, 11-12)

Kedves Zarándokok! Emlékező gyülekezet! Mindig különös erővel hat rám, e falak közötti együttlét. Eszembe jutnak középiskolás tanulmányaim „magas Déva váráról”, és a ballada szerinti áldozat, ami e falakat egybekötötte. A századok viharai, melyek ugyan rombolták, mégsem engedték elenyészni. Eszembe jutnak nagyurak lakmározásai, szenvedők jajveszékélései, melyek mind a múltat engedik félni és dicsőíteni.

Szabó Csengele szolgálata a 22. Dávid Ferenc-emlékzarándoklaton

Aztán eszembe jutnak tizen-éves emlékeim, amikor először indultam zarándokolni, egy jókedvű csapattal, lihegve érkeztünk fel a vár fokára, és büszkeségtől dobo-

gott szívünk, mert tudtuk kicsit miénk is itt a tér. S emlékszem arra, hogy a közösségi erő volt az, ami itt fennt egybekovácsolt. Tudom azt, hogy mindannyiunknak vannak emlékei e helyről. Nem csak én kötődök 1000 szállal e várhoz, ez eszményi találkozáshoz. Emlékszem milyen áhítattal néztem első utamon, 2004-ben az akkori teológiai hallgatók várjátékát, s akkor még csak nem is sejtettem, hogy pár év múlva az én hangom is hallatszik majd a tömegek fölött. Arra még kevésbé számítottam, hogy szolgálatvégzőként fogok itt állni, s hogy ez ennyire nehéz feladat lesz. Hiszen épp az eszmeiség az, ami nem csak büszkeséggel tölt el, hanem mindannyiunk vállára egy kis nehezéket tesz ma, azzal, hogy egyházalapítónk végső szenvedéseinek helyszínére érkezünk.

Megfelelünk-e az elvárásoknak? Vajon az ő szemében igaz unitárius emberek vagyunk-e? Mi képesek lennénk-e nem csak verítékkal, de vérrel is küzdeni hitünkért, életünket kockáztatva? Vagyunk-e szószólói, bátor katonái hitünknek és 451 éves hagyományunknak? Akarva akaratlanul eszembe jutott az ide vezető úton, hogy mennyivel könnyebb, kényelmesebb életet élünk. Készen kaptuk vallásunkat, a vele járó hittételeket és hagyományokat. Vastag könyveket és tanult lelkészeket magunk előtt, akik elmondják, mit hogyan értelmezzünk, s megmutatják merre vezet bennünket a Jézusi tanítás. S olyan szép, hogy ma is tisztelettel mondjuk ki a neveket. Olyan szép, hogy ma is hittel tudjuk megélni az évszázados eseményeket. Olyan bölcs, hogy éltetjük a hagyományokat. Olyan igaz, ahogyan szívünkön viseljük Egyházunk és vallásunk sorsát, s olyan szép, hogy minden évben elzarándokolunk Déva várába, gyertyával és fákjakká, virággal kezünkben tesszük tiszteletünket, az elsőnél, aki bátor volt, s akit nem engedtek tovább szárnyalni. Akit e falak zártak el a külvilágtól, de elméjének és lelkének gyümölcsét, bármily kevélyen dolgoztak is érte, nem tudták elhallgattatni.

Kedves Testvéreim! E sok szépség és magasztos gondolat miatt azonban én kicsit szégyenlem magam. Mert sokszor úgy érzem, hogy a külsőségeinkben megrekedve mégsem a Dávid Ferenc reformátori magasságait igyekszünk elérni, hanem beérjük kevesebbel. Talán nem múlik életünk rajta, de erősek vagyunk-e az összetartozásban. Félre tudjuk-e tenni közös érdekeinket, a közösségi fejlődésért? Akarunk-e jobbat, többet, letisztultabbat? Dávid Ferenc lelkesedése még most is, 440 évvel halála után is kitart, s ebből táplálkozunk. A tüzet azonban nekünk is táplálnunk kell. Talán itt érezhetjük leginkább, e vár falai között, hogy mekkora felelősségünk van. Büszke nemzet vagyunk! S nem szabad engednünk, hogy a büszkeségünk elvakítson és a cselekedeteinket meggátolja. Viszonylag békességben élünk, s e békét arra kell használnunk, hogy minél inkább virágoztassuk azokat az eszméket, melyek a ma emberét még inkább megragadják, mint bármikor. Amikor éhes a nép arra, hogy Isten jóságát megérezze, megtapasztalhassa. Az hit tisztaságát kaptuk eszközként a kezünkbe. Ne csak egy kicsiny közösség legyünk a kárpát medencében, akiket szeretettel megtérnek a nagy közösségek, mert nem világrengető a hangjuk.

Az unitárius ember már a kezdetektől hallgatott az eszére, s ha a történelem eseményeit tekintjük ember – emberrel karoltva igyekezett, hogy megmaradjon. Ma már tudjuk, hogy megmaradtunk, és azt is tudjuk, hogy nem vagyunk jelentéktelenek. Hiszen a világon mindenhol voltak és vannak unitárius képviselői hitünknek. Mindannyiunk kötelessége, hogy széthorjuk a nagyvilágban magvetőként a magokat, melyeket örökségbe kapunk. Az én Bibliai üzenetem az Ézsaiás könyvéből származó gondolat, mely szerint, ha a megfelelő úton járunk, az Úr vezet az Úton. Ahogyan eddig is vezetett, s ma megérkezhettünk. Hiszen az Ő jelenléte e világban minden kétséget kizár. Életünk bizonyos pontjain megéljük a mélységeket és a magasságokat, s igyekszünk az előttünk álló út nehézségeit hittel és szeretettel kikövezni. Hiszen bármilyen a táj, mi Isten gyermekeként a legtöbbet kaptuk. Ha néhanapján össze is törjük a magunk életét, Ő segít felszedegetni a darabkákat, újra összerak, és megerősít. Ha kopár a táj, segít észrevenni a földön heverő különleges kavicsokat. Lelkünk nem apad ki, mert ha Hozzá fordulunk minden fájdalmunkkal, ápol és gondoz bennünket, hogy lelkünk ne szürke, kihalt táj, hanem csodálatos kert lehessen.

Hiszem azt kedves Zarándok testvéreim, hogy mindannyiunknak különleges feladata van itt a földön. Hiszem azt, hogy mindannyian telve vagyunk csodával. Hiszem azt, hogy azért vagyunk a világon, hogy adjunk és tovább adjunk ebből a csodából. És ez a mi feladatunk! Mert mi vagyunk a fiak! Unitárius vallásunk, hitünk, lelkiségünk örzői és hirdetői. Nekünk kell a romokat felépíteni. Nekünk kell eldönteni merre tovább. Nekünk kell két kezünkkel megfogni a lehetőséget, hogy szóljunk, bátran, tisztán és világosan. Akkor is, ha látólag csak köveknek beszélünk. Nekünk kell falakat építeni a Dávid Ferenci alapokra, nekünk kell lakhatóvá tenni a világot, melyben az elkövetkezendők élni fognak.

Gondolhatjuk azt, hogy kényelmesen éldegélni mindannyiunknak elegendő, de nem az. Kell, hogy kezünkbe vegyünk az eszközöket, melyek rendelkezésre állnak. Kell, hogy sírhalmok mellett ígéretet tegyünk arra, hogy tovább adjuk a tanítást. Kell, hogy akarjunk lélegezni, élni, tanítani, bátornak lenni. Hiszen ez az ami meghatároz Bennünket!

Elképzelem, ahogyan Dávid Ferenc, a sötét, nyirkos cellájának sarkában végiggondolta életét, vitáit. Úgy él képzeletemben, hogy nem bánt meg semmit, mert hite az Isten valóságában, megingathatatlan volt. Harcait csakis az igazsághoz közelebb jutásért vívta. Talán a félelme csak az lehetett, hogy akadnak-e még fiak, akik a rombolás után is építenek. Lesz-e bennük elég bátorság szembe menni századokkal, s találnak-e segítőtársakat?

Lelkem legbelsőbb mélységeiben érzem, hogy ha létezett ilyen félelme, akkor az alaptalan. Bizonyíték erre jelenlétünk. Tegyük hát többet, építsünk, szóljunk, látassunk. Erőt kapunk munkánkhoz Istenünktől, ki mindenekeket fenntart és igazgat, ki Atyánk, és soha meg nem szűnő valóságunk! Amen.

(Elhangzott Déván 2019. november 9-én a 22. Dávid Ferenc-emlékzarándoklaton)

Szabó Csengele

Adventi gondolatok

„János így válaszolt mindenkinek: Én vízzel keresztelek titeket, de eljön az, aki erősebb nálam, és én arra sem vagyok méltó, hogy saruja szíját megoldjam: Ő majd Szentlélekkel és tűzzel keresztel titeket.” (Lk 3,16)

Advent. A karácsonyt megelőző négy vasárnapot átfogó idő egyházi neve. A keresztény egyházi év adventtel kezdődik. Mindennapjainkban főleg készülődés, bevásárlás, ünnepi számítások ideje. Vajon a hívő unitárius keresztény hogyan élheti meg saját adventjét?

Kezdetben 40 napos bűnbánati-bőjti időszak volt advent, később lerövidült és alaphangja a készülődés lett. A latin „*adventus*” nemcsak várakozást jelent, hanem megérkezést, eljövételt is. Nem ölbetett kézzel való várakozást, hanem aktív, cselekvő készülődést.

Ennek a négyhetes időszaknak a mondanivalója túlmutat az emberen. Valaki, valami jön. A jövetel, az eljövétel az, ami már az őskeresztény gyülekezetek életében is különösen hangsúlyos volt. Voltak olyanok, akik a végidővárásban, az apokaliptikához kapcsolták az eljövétel gondolatát. Ismét mások Jézus második eljövételének, a parúziának lázában égtek.

Sokan, sokféle vágyat szólaltattak meg akkor, amikor adventről, megérkezésről beszéltek.

A Lélek szerinti advent ezekkel szemben, nem az emberi vágyak ideje. Maga Jézus beszél erről, amikor így tanítja imádkozni követőit: „*Jöjjön el a Te országod!*”. Ami jön az az Isten országa. Jézus igehirdetését az evangéliumok ekképpen foglalják össze: „*Betelt az idő és elközelgett az Isten országa; térjete meg és higgyetek az evangéliumban!*”. Ami jön, az Isten akaratának lelki felségterülete, az igazi a Valódi Valóság. Aki jön, az maga a megnevezhetetlen, de önmagát szabadítóként megismertető Isten.

„*Íme az Úr Isten jön hatalommal és karja uralkodik.*” – kiált fel ujjongva Ézsaiás próféta, megtapasztalva népe küszöbön álló szabadulását a babiloni fogságból. Ütött a szabadulás órája! Jézus erre utal, amikor az „*elközelgett*” Isten országáról beszél. A Biblia tudósai sokat töprengtek az „*elközelgett*” szó eredeti jelentésén. Voltak olyanok, akik úgy vélték a hamarosan bekövetkező utolsó ítéletről beszél Jézus. Mások arra gondoltak, Izrael dávidi királyságának újbóli megalapítását jelzi ez a szó. Az Újszövetségben az „*elközelgett*” szó görög nyelvű megfelelőjét Pál Apostol használja a Római levél 13. részében. Itt azt olvassuk: „*az éjszaka elmúlt, a nap pedig elközelgett*”. Az eredeti görög kifejezés eszerint alkalmas annak a pillanatnak a jelölésére, amelyben éppen a napfelkelte indul el. Már oszladozik a sötétség, a fény megállíthatatlanul terjed.

EZ AZ ADVENTI ÖRÖM! Ahogyan a nap biztosan feljön a hajnal pillanatában, úgy elérkezik a szabadító

Isten is a mi életünkbe. Ne fordulj el, ne csukd be a szemed! Fordulj oda, ahol világosság van! Fordulj ahhoz, Aki maga a világosság! Ez az a megterés, ez az az oda-fordulás, amit Jézus hirdet.

A kereszténység nem véletlenül kapcsolta Jézus születését a téli napfordulóhoz. Jézus életében, szolgálatában maga a gondviselő Isten fordul az emberhez. Ez az odafordulás a hosszú téli éjszakák végét jelenti. Véget ért a sötétség! A nap már legyőzte az éjszakát. Az advent a megérkezés, Isten megérkezésének az ünnepe a keresztények életében nem maradhat csak évenkénti egyszeri alkalom.

Az advent – életforma. A hívő keresztény egész élete az Isten megérkezésének, eljövetelének jegyében zajlik. Mindannyiszor ajtót kell nyitnunk a beköszönő mennyei világosságnak. Jézus úgy tanított, hogy Isten országa a mindennapjaink igazi arca.

Az emberhez szelíden odaforduló, de mégis győzedelmes Isten adventjét különböző módon fogadhatjuk. Fogadhatjuk tétlenül, várva az embertől független szabadítást. Fogadhatjuk úgy is, hogy lázasan igyeksznünk mindent rendbe tenni. Ha passzívak vagyunk, akkor abba a hibába eshetünk, hogy várakozásunkban saját vágyainkat öltöztetjük istenné és ezek beteljesedésére számítunk. Az igazi, a valódi Isten már érdektelenné is válhat. A másik esetben elhitethetjük magunkkal, hogy már mindent megoldottunk, már elintéztük saját szabadságunkat: az igazi a valódi Istenre már nincs is szükségünk.

Az igazi, a valódi Advent ezekkel szemben nem tétlen és nem is zajos. Az adventi várakozás egyben készülődés is. Aki készülődve várakozik, azt az élteti, hogy találkozni fog Valakivel és találkozni akar Valakivel. Az ilyen ember szívét boldogság tölti be. Megfogadja Ézsaiás intelmét: „*A pusztában készítsétek az Úrnak útját, ösvényét egyengessétek a kietlenben a mi Istenünknek!*”.

„*Advent a várakozás megszentelése*” – írja Pilinszky János. Nem kell bejárnod nagy távolságokat Hozzá. Nem kell, hogy sokáig tartson az út, nem kell, hogy mindenfelé elkezd most keresni őt... Nem kell, hogy ki próbálj ezer új dekorációt, megtaláld a tökéletes hangulatot, erőfeszítéseket tegyél, és sok pénzt költés ahhoz, hogy csodálatos lehessen a találkozásod Jézussal! Nem kell, hogy arra gondold, most egy hosszú úton járás következik az életedben, hogy arra gondold, hogy mennyi minden nehézség vár rád még az életben mire megtalálsz a Messiást.

Isten a szívedben akar lakni, az a legtermészetesebb helye. S nem csak téled várja, hogy közeledj, hogy elé menj, Ő is közeledik ezalatt feléd. Amikor az emberi vágyaidnál fontosabb lesz az Ige, amikor az Üzenetet akarod hallani, s amikor már nem csak meghallani akarsz, hanem boldog örömmel tölt el, hogy Isten közelebb engedett ismét magához, a célodhoz, akkor egyszer csak észre fogod venni, hogy valami csodálatos dolog történt. Csendesedj hát el és nézd meg, ott van-e a szívedben.

Az adventi lelkület ütegyengetés; nem tétlen várakozás, de nem is túlbuzgó önmegváltás. A Lélek útjának egyengetése. A szabadító Isten nem jön erőszakkal. Nem olyan, mint a földi kiskirályok és hatalmasságok.

Érkezése olyan, mint a gyermek megszületése a betlehemi istállóban. A lélek megnyílt ösvényein mi magunk is oda tudunk találni a jászolhoz. A találkozás útja keskeny, de ez nem jelenti azt, hogy csak kevesen férnek el rajta. Csupán azt jelenti, hogy ez az út nem igényel kü-

lönleges teljesítményeket. Egyszerű, dísztelen, de célhoz vezet. Külsőségek nélküli szépséget hordoz magában, amely boldognak tudja nevezni a názáreti Jézust befogadni kész embert.

Dr. Szent-Iványi Ilona

Ünnepi útmutató

„Fiút szül, akit Jézusnak nevez el, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.” Ezek azért történtek, hogy beteljesedjék, amit az Úr a próféta szavával mondott: Íme a szűz fogan és fiat szül, Emmánuel lesz a neve. Ez azt jelenti: Velünk az Isten.” (Mt 1,21-23)

Kedves Atyámfiaim, szeretett ünneplő Testvéreim! Ma ismét megszólalhat szabad-akaratunk, hiszen választhatunk az ünnep által felkínált lehetőségek közül. Mi annak a belső hangnak hívását halljuk és fogadjuk el, mely arra buzdít, hogy Isten házában, a hívek gyülekezetében szenteljünk egy-két órát,

közösen mondjunk el egy imádságot, megköszönve Istennek az emberek iránt mutatott szeretetét, gondviselését és azt az igyekezetet, mellyel szeretetünkbe fogadjuk azokat – legalább ezen az ünnepen –, akik vágyakoznak hasonló együttlétek után.

Úgy érzem nincs alkalmam a mélyre szántó bibliai fejtegetéseknek, de azoknak az értelmezéseknek sem, melyek helyére teszik karácsonyi történetet. Lassan nem az lesz csoda, amit hallunk, vagy olvasunk hasonló történetek rendjén a Bibliából, hanem az válik csodává, ha több alkalommal is elhangzanak hasonló helyeken. Valóban csoda lengi be az egész születési történetet. Számtalan próbálkozás történt arra, hogy megkérdőjelezzék az esemény hiteleségét. Mindezek ellenére mégis, több mint kétezer éve, évről-évre sort kerítenek a keresztények arra, hogy megüljék Jézus születése napját.

Két tudósítást találunk a felvett szentleckében, melyek egyszerre, de külön-külön is értelmezhetőek:

– Először azt halljuk, hogy Jézus meg fog születni. Miért? Azért, hogy megszabadítsa népét bűneitől. Ez egy olyan bibliai feljegyzés, mely igazolja a legtöbb keresztény felekezet teológiai felfogását. Csak a miénket nem. Azaz nem olyan formában, ahogyan az említettek előszeretettel hangoztatják. Csakugyan rólunk is leveszi életünk terheit, de nem személyes áldozatvállalásával, hanem az által, hogy megmutatja Isten törvényeit, és kötelezéseinket, hogy miként kell cselekednünk. Ilyen értelemben, szükség volt arra, hogy megszülessen egy tanító, aki a régi, rossz úttal ellentétben egy egyszerű ösvényre világít, melyen végül is elérkezhetünk életünk igazi, vallásos világába sorolható vágyaihoz.

– A második megjegyzés már kellemesebben cseng a fülünkben. Bár ebben az esetben is könnyedén más

irányba tévedhet gondolkodásunk, mégis sokkal jobban értjük az utalást. Azért születik meg Jézus a világnak, hogy lényével, rendkívüli tanításaival tudomásunkra hozza azt aényt, hogy *velünk az Isten!* Persze ez a felismerés nem sokat jelent azok számára, akik ma is távol tartják magukat bármelyik templomtól, vallásos tanítástól, de még a gondolkodástól is. Nekik nincs szükségük a középkor sötét világára – mondogatják miközben magukat borítják be a tudatlanság sűrű felhőjével. A hasonlókra utalt egykori tanítom, aki elég gyakran mondogatta: „*Én húzom ki a fejeteket a pad alól, ti pedig dugjátok vissza*”.

Egy történet nem attól lesz hiteles, hogy elhiszi valaki, vagy sem. Senki nem vonja kétségbe, amikor elmeséljük, hogy miként, mikor, milyen körülmények között született gyermekünk. Azt sem kérdőjelezi meg, hogy ma is éppen olyan örömmel és boldogsággal gondolunk arra az alkalomra, amikor betette számunkra az angyal a karácsonyfa alá őt. Viszont, ha valaki azt részletezi, hogy micsoda jeles gyermek vált belőle, hogy csak azért nem kapott még Nobel díjat, mert ő nem akarta, akkor már megtorpan a gondolkodás, s csak az menti meg a helyzetet, hogy minél hamarabb szabadulni kívánunk a hamis történettel ellátó atyánkfiától. Jézus élete bizonyosság volt, amiért kiérdemli a rendszeres ünnepi megemlékezést, ünneplést. Nincs szükség semmilyen, különös bizonygatásra.

Unitáriusokként ma is elmondjuk, hogy tiszteljük mindenki vallásos felfogását. Tesszük ezt nem csak karácsonykor, hanem minden nap. Ugyanakkor kikérhetünk magunknak egy annyit – legalább karácsonykor, hogy engedjék megünnepelnünk annak az útmutatónak a születése napját, *akinek tanítása út, igazság és élet.* Végül pedig az ünnepi üzenet mindnyájunk felé felhívás is egyben: úgy éljünk, hogy megérdemljük mi is, hogy nyugodt szívvel, sokan megüljék születésünk napját! Ámen.

Pap Gy. László

Ülésezett a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsa

Szavazás a Főtanács ülésén

A Főtanács elnöksége

A Magyar Unitárius Egyház legfőbb döntéshozó és felügyelő hatósága, a Főtanács 2019. július 5-én, Kolozsváron ülésezett.

A Főtanács ülése 10 órától ünnepi istentisztelettel kezdődött a belvárosi unitárius templomban, a szószéki szolgálatot **Fekete Béla** bágyoni lelkész végezte, az énekvezéri teendőket pedig **Kiss Erika** kolozsvári énekvezér látta el.

A Főtanács ülését **Bálint Benczédi Ferenc** püspök üdvözlő beszéde nyitotta meg. A határozatképesség megállapítása és a tárgysorozat elfogadása után **Győrő Dávid** főjegyző bevette a szolgálati esküt az újonnan alkalmazott **Rácz Norbert Zsolt** püspöki titkártól, valamint **Kavecckiné dr. Farkas Katalin** egyházkerületi felügyelógondnoktól. Ezúttal került sor **Hegyi Tünde Rózsa** és **Mészáros Zita Nóra** énekvezérek ünnepélyes eskütelére. Ezt követően a főtanács tagjai megemlékeztek a közelmúltban elhunyt egyházi személyekről, majd határozat született tiszteletbeli címek adományozására. A Főtanács a baróti **Csiki Béla** és **Gazdag Ilona** egyháztagok részére tiszteletbeli keblitanácsos címet, a szentháromsági **Fazakas Pál** részére tiszteletbeli gondnok címet adományozott.

A Főtanács elfogadta a Vallásszabadság Házának mint belső egyházi intézménynek a szabályzatát, és elhatározta annak létrehozását. A Vallásszabadság Háza közösségi színhelyként, egyházi múzeumként, a Valláskutató Intézet helyszíneként, valamint vendégházként működik. Az egyházszervezeti határozathozatal rendjén a Főtanács jóváhagyta az egyházi szakmai szervezetként meghatározott **Vallásszabadság Egyesület** létrehozását, melynek rendeltetése a Vallásszabadság Házában megvalósuló tevékenységek jogi és ügyviteli keretének biztosítása.

A Főtanács számba vette az elmúlt esztendő egyház-kormányzati munkáját. A következő beszámoló és jelentések megtárgyalására került sor: a jubileumi esztendő főhatósági, egyházköri és egyházközségi esemé-

nyeiről, rendezvényeiről és emlékjellegűségeiről szóló összegzők, a főtisztviselők jelentései, a Püspöki Hivatal és a Főhatósági Hivatal ügyosztályainak jelentései, az egyházközségek, az egyházkörök és az egyházkerület működésének értékelése, az egyház tanintézetének (a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Kara, a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégium, a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium) jelentései, valamint a Nyugdíjintézet, az egyháztársadalmi és szakmai szervezetek (Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége, Unitárius Nők Országos Szövetsége, Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet, Gondviselés Segélyszervezet) tevékenységi beszámolóit.

A Főtanács ülésének napirendjén szerepelt a Nyugdíjintézet Tanácsa és Ellenőrző Bizottsága tagságának, valamint az Egyházi Képviselő Tanács testülete, a Főtanács Bizottság és a főhatósági szintű állandó szakbizottságok közvetlenül választott tagjainak megválasztása.

A főtanácsai ülés ünnepi galával folytatódott a János Zsigmond Unitárius Kollégium Felvinczi György disztermében, ahol köszöntötték a kerek évfordulót ünneplő egyházi személyeket, a nyugalomba vonult lelkészeket és világi alkalmazottakat, illetve az új egyházi munkatársakat.

Győrő Dávid főjegyző felvezető köszöntője után sor került a kiemelkedő egyházszolgálati teljesítmények méltatására. **Kavecckiné dr. Farkas Katalin** gondnok a Budapesti Unitárius Egyházközségben, **Balázs Dénes** gondnok a Dávid Ferenc egyházalapító püspök emlékének őrzésében és ápolásában, valamint a dévai unitárius szórványközösség érdekében, **Bálint Róbert Zoltán**, **Dimény József** és **Fekete Béla** lelkészek az Együtt Isten völgyében hitéleti, közművelődési és közösségépítő programsorozat kezdeményezésében és működtetésében, **Mikó Ferenc**, **Szász-Cserey Katalin**, **Sipos László**, **ifj. Szombatfalvi József** lelkészek, valamint **Lőrinczi Lajos** esperes a Hit-Világ című unitárius rádióműsor szerkesztésében, a **Tarcsafalvi Unitárius Egyházközség**

Kaveczkiné dr. Farkas Katalin körli felügyelőgondnok eskütétele

vezetősége és hívei az egyházközség templomának helyreállításában kifejtett kiemelkedő egyházszolgálatukért, valamint németországi segélyszállítmányok erdélyi fogadását és szétosztását irányító **Wolter Alapítvány** és a **Lókodi Ifjúsági Alapítvány** munkatársai (kiemelten **Szilágyi Csaba** és **Orbán Árpád**) unitárius és más felekezetű rászorulóknak segélyezéséhez való kiemelkedő hozzájárulásukért részesültek méltatásban.

Hegyi Tünde Rózsa és Mészáros Nóra énekvezérek eskütétele

Az eseményt a **Daltutajok** zenés előadása tette még emlékezetesebbé. Az ünnepi gálát **Kovács István** közügyigazgató áldáskérésével zárta.

A nap a hagyományos esetebéddel zárult, amely alkalomból **Popa Ilona**, az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet elnöke mondott pohárköszöntőt a Berde-serleggel.

A Magyar Unitárius Egyház sajtóosztálya

Főtanácsi elismerés Kaveczkiné dr. Farkas Katalinnak

A főtanácsi ülés munkálatai után ünnepi gálára került sor a János Zsigmond Unitárius Kollégium Felvinczi György dísztermében, ahol sor került a kiemelkedő egyházszolgálati teljesítmények méltatására. Itt került sor **Kaveczkiné dr. Farkas Katalin** egyházkerületi felügyelőgondnok, a Budapesti Unitárius Egyházközség gondnokának méltatására.

Kaveczkiné dr. Farkas Katalin gondnok munkájának elismerése – a Budapesti Unitárius Egyházközségben kifejtett tevékenységéért:

„Túlzás nélkül kijelenthető, hogy Kaveczkiné dr. Farkas Katalin gondnok az a hívünk, aki a Magyarországi Egyházkerületért (korábban a Magyarországi Unitárius Egyházért) formálisan a legrégebb idő óta tevékenykedik. Anyai ágról unitárius, születése óta szorosan kötődik a Nagy Ignác utcai gyülekezethez: ebben a templomban keresztelték, ide járt hittanra, itt konfirmált, itt esküdött, illetve itt keresztelték mindkét gyerekeit.

Több mint négy évtizede aktív tagja egyházunknak. Kezdetben ifjúsági programok, konferenciák szervezésben vett részt. 1977 óta aktív tagja az IRF-nek (Interreligious Fellowship). Az 1990-es évek elején részt vett a Magyarországon megvalósított IRF konferencia és túra szervezésében. Kapcsolatai az európai és az észak-amerikai unitárius közösségek képviselőivel máig aktívak.

A Budapesti Unitárius Egyházközségben 1988 és 2000 között presbiter, majd 2001-től 2014-ig jegyző. 2014 márciustól 2016. októberig az egyházközség gondnoka. 2017 decemberétől ismét az egyházközség gondnoka.

2012 és 2016 között az egyházkerület képviselő tanácsának tagja. Jelenleg is tagja az egyetemes egyház Főtanácsának és Zsinatának.

Kaveczkiné dr. Farkas Katalin az ünnepi gálán

Egyházközségi eljáróként meghatározó szerepet vállalt a Nagy Ignác utcai templomos ingatlan felszentelése 125. évfordulója méltó megünneplésének szervezői munkálataiban. 2016-ban a templomkertben felavatott harangláb felavatása, illetve a templom festett ólomüveg ablakainak restaurálása gondnoksága idején valósult meg.

2018 nyara és 2019 húsvét közötti időszakban az egyházközség egyetlen hivatalos képviselőjeként példamutató odaadással és körültekintéssel látta el feladatait, aminek eredményeként a megüresedett lelkési állás betöltése az egyházi szabályokban foglaltak szerint valósult meg.

A tisztségével kapcsolatos feladatait mindig magas szinten látta el, szolgálatát az alázat, illetve egyházunk iránt érzett mély szeretete jellemezte.”

Ez úton is gratulálunk az elismeréshez, Isten áldását kérjük életére!

Ehunyt Kiss Mihály lelkész

Váratlanul érte az unitárius közösséget Erdélyben és Magyarországon egyaránt, hogy a nemrég nyugdíjba vonult lelkész testvérünket 2019. augusztus 22-én magához szólította a mennyei Atya.

Kiss Mihály Kövenden született 1950. május 4-én.

Teológiai tanulmányait 1973-1977 között a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetben folytatta.

1978. január 1-től 1986. május 1-ig a Csokfalvi Unitárius Egyházközségben (Maros Megye, Erdély) végezte lelkési szolgálatait.

1986-tól 2017 augusztusáig, a nyugdíjba vonulásáig a Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség gyülekezeti lelkésze volt.

Temetési szertartása 2019. szeptember 6-án volt a Farkasréti Temetőben. A család gyászában a lelkési kar tagjai, valamint a hívek, barátok népes tábora osztozott.

A ravatalozóban a család kérésére Kászoni József helynök és Szabó Csengele hódmezővásárhelyi lelkész végezték a szolgálatot.

A sírnál minden jelenlévő lelkész egy-egy bibliai igével búcsúzott.

Kiss Mihály tiszteletes úr emléke legyen örökké áldott, özvegyének és három fiának a gondviselő Isten adjon vigasztalást az örökélet hitének reményében!

Temetési beszéd Kiss Mihály felett

„Hova menjek lelked elől? Orcád elől hova fussak? Ha a mennybe szállnék, ott vagy, ha a holtak hazájában feküdnék le, te ott is jelen vagy. Ha a hajnal szárnyaira kelnék, és a tenger túlsó végén laktam, kezéd ott is elérne, jobbod megragadna engem”. (Zsolt 139,7-10)

A 139. Zsoltárt, szakmai körökben, zsoltárok koronájának is nevezik. És ha figyelmes hallgatjuk már első hallásra megállapítható: Szép himnusz az Isten mindenható voltáról, és gyönyörű imádság a gondviselő Istenhez. Ebben az a hitvallás hangzik el, hogy az Isten mindig, mindenben, és mindenütt, mindenhol jelenlévő valóság.

A 139. Zsoltár első hat verse így szól: „A karmesternek: Dávid zsoltára. Uram, te megvizsgál és ismer engem. Tudod, ha leülök, vagy ha felállok, messziről is észreveszed szándékomat. Szemmel tartod járásomat és pihenésemet, gondod van minden utamra. Még nyelvemem sincs a szó, te már pontosan tudod, Uram. Minden oldalról körülfigyeltél, kezdet rajtam tartod. Csodálatos nekem ez a tudás, igen magas, nem tudom felfogni.”

Ez nagyszerű biztatás akkor, ha hisszük azt, hogy az Isten jó és szeret minket, és irgalmas tekintettel néz le ránk. Ugyanakkor félelmet is okozhat bennünk: mert ugye rémületes az, ha valaki mindent tud rólunk.

Még ki sem mondtam, még végig sem gondoltam, amit szeretnék mondani, és ő már tudja, ismeri gondolataimat? Jobban tudja, mint én, aki fogalmazom a saját szavaimat? Amiről senki nem tud, mélyen élő gondolataim, vagy titkos bűneim, amit mindenki elől rejtegetünk, és ha soha nem derülnek ki, azt is tudja Isten? Mindez ijesztő. Már a Zsoltáros is menekülne, ezért így

kérdez: „De hova menjek lelked elől? Orcád elől hova fussak?”

Mivel mi mindnyájan hisszük, hogy Isten szerető, jó Atyánk azért mégiscsak jó hír az, hogy az Úristen mindenhol mindenütt megtalál és utolér minket. Mindnyájan, mindig az Isten arca előtt élünk. Ezért téves az a kifejezés, hogy valaki vagy valami az Isten háta mögött lenne. Ilyen nincs, mert mindig Isten színe előtt vagyunk.

Mert kicsoda Isten? Erre legegyszerűbb válaszunk: „a mindig jelen levő”. Mózesi megfogalmazásban „Vagyok, aki Vagyok.” Pál apostol tanítása szerint ugyanez az igazság így fogalmazódik meg: „Benne élünk, mozgunk és vagyunk...”. Jézusi értelmezésben pedig: „Én veletek vagyok minden napon, a világ végezetéig”. Ezt mondja Jézus is tanítványainak. Aztán eltűnik. Aki már közel 2000 éve nincs itt velünk, de szent szelleme által mindig velünk van.

Mi unitáriusok szeretjük hangsúlyozni azt teológiánkban, hogy van szabad akaratunk. Ami nem jelent egyebet, mint szabad választás képességét. Vagyis az erkölcs világában nem vagyunk determináltak, mint ahogyan azt mások gondolják. Igen! Van szabad akaratunk, de mégis Isten tervei szerint élünk. Szabadságunk abban áll, hogy úgy kell éljünk mintha mindig minden rajtunk múlna. De ha visszatekintünk utólag életünkre, hálaadással állapíthatjuk meg, hogy nem csak tőlünk függött az, hogy úgy alakult az életünk, ahogy. Mert ha előre tekintünk, akkor mondjuk, hogy minden rajtunk múlik. Az én akaratom, az én cselekedetem, az én hitem és lázadásom, vagy szeretetem határozza meg a dolgot. De utólag mindig rájövünk: az Isten (is) cselekedett és tevékenyen részt vett életünkben.

Valahogy úgy vagyunk ezzel a dologgal, mint az lábnyomos illusztráció, ami arról szól, hogy egy ember panaszkodik Istennek, hogy annak ellenére, hogy megígérte, hogy élete nehéz helyzeteiben mellette lesz, azt kellett megtapasztalnia, hogy a legkritikusabb helyzeteiben egyedül volt. Rá is mutat Istennek a parton, a homokban kirajzolódott lábnyomaira...

Az István a király rockoperában, egyik dalban István így énekel: „*Oly távol vagy tőlem és mégis közel, nem érhetlek téged, nem érhetlek el.*” Ez szép megfogalmazása annak a feszültségnek, amiben élünk. Isten senkitől nincs távol, sőt nagyon is közel van hozzánk, lázadó gyermekeihez. Mi azonban napi gondjaink, gondolataink révén távol sodródunk Istentől.

Magunktól valóban nem értjük és nem is érhetjük el az Istent. Mégis van út, amelyen keresztül közelíthetünk hozzá. „*Én vagyok az út, az igazság és az élet...*” és van eszközünk: az imádság. Szent szellemének szeretetében olvad fel a félelmünk, a görcsök, a tiltakozások, amelyek távol tartanak tőle, és rádöbbenünk arra, hogy igen közel van és szeret, nem lehet olyan helyzet, olyan nyomorúság, amely elszakíthat tőle, mert örök szeretetében élünk és maradunk. És erre bizonyosság ez az elmúlt élet, Kiss Mihály testvérünk élete és tevékenysége...

Kiss Mihály testvérünk 1950. május 4-én született Kövenden, az ott szolgáló lelkészi család negyedik gyermekeként. Három nagyobb testvérét követően látta meg a napvilágot: a gyermekek Ágnes, Miklós, Zoltán és Mihály néven kerültek be a földi nyilvántartás anyakönyvébe.

Misi élete húszas évei közepéig, többé-kevésbé a családi közösségben, kötelékben telik, majd 1973-ban beiratkozott a kolozsvári Protestáns Teológiára. Tanulmányait 1977-ben fejezte be. És ez a négy év volt, ami megalapozta a közöttünk fennálló és töretlenül tartó barátságot több, mint negyven éven keresztül.

1978. január 1-től kezdte meg gyakorló lelkészi munkáját a Maros megyei Hármashaluban, azon belül Csókfalván. Abban az égbe emelkedő karcsú tornyú unitárius templomban, amely arra kéri, figyelmezteti az úton járó, hogy álljon meg, tekintsen fölfelé is, a lelki magasságok síkja felé.

Egy év múlva 1979-ben már élete párjával, Göncz Tündével ketten töltötték be hivatásukat, 40 évig szolgáltak együtt. Csókfalva akkor – az anyaegyházközség mellett – két szórványgyülekezettel is rendelkezett, Szóvátával és Erdőszentgyörggyel, a nagy távolságok ellenére hivatástudattal és rendszerességgel szolgáltak mindhárom helyen. És közben otthon az anyaegyházközségben „*titokban*” új parókiát építettek, amikor nem volt szabad, ahogy azt Illyés Gyula Koszorú című versében leírja „*Csak pernyi, kortynyi, csak foglár háta mögötti volt szabadságunk*”. Ezzel Ő sokat nem törődve épített, mert ezt kellett tennie. Legendás volt az a felismerése, hogy ha már engedélyt nem adnak, de mégis építeni kell, hát felépített a régi parókia köré egy újat, majd a régi épületet kosárba, zsákban, vederben kihordta az új falak közül.

Családalapításukat követően születtek meg gyermekeik: Ákos, Tamás és Bálint.

1986 azt a változást hozta meg számukra, hogy áttelephülhettek Magyarországra, Hódmezővásárhelyre. Újabb állomás, újabb szolgálati hely, amely több mint három évtizeden keresztül tartott 2017 pünkösöd első napjáig, kibúcsúzásáig. Sokan irigyeltek annak idején Titeket, Misi és Tünde, ezt bevallva vagy a nélkül. Én is irigyeitek közé tartóztam és nem is rejtettem ezt véka alá, lehet, egy kicsit ezért is követtelek Benneteket ebben az elhatározásokban 1994 elején. Bálint fiatalok már itt született választott hazátokban.

A szórványgondozás tovább folytatódott, amelyben már nagy gyakorlatot szereztek, még több lett a szórvány, még kevesebb hívővel, de a munka folytatódott. A templomjavítás, a parókia felújítása gördülékenyen haladt, és nem kímélte a „*Ló teste fáradtságát*”, beleadta mindent a fizikai munkába. Aminek eredménye egy kívül-belül felújított templom és egy tetőszerkezetében teljesen megújult parókia lett.

Majd megszerveztétek visszavonulástokat, meglelt az Érdligeti sarokház és újabb, még több munka, de ebbe is belementél, ezt is vállaltad és már-már úgy tűnt, hogy megvalósítod, befejezed ezt is... De sajnos nem, mert 19-én megbicsaklottál, 20-án kórházba kerültél és 22-én visszaadtad nemes lelked Teremtődnek, akitől 69 évvel ezelőtt kaptad. Vártalan, hirtelen volt a távozásod fel sem tudtuk dolgozni azt.

Nézd meg mit csináltál, nézd azt az űrt, melyet magad mögött hagytál! 22-én elmentél és már nem ünnepelhetted meg szeretett unokahúgod, Ágneske 50 születésnapját, követted mamádat, aki augusztus 24-i napon távozott körötekből annak idején. És arra sem voltál tekintettel, hogy utódod, aki a munka folytatását vállalta, a mai szolgálattelvésben ünnepelheti születésnapját, de már egészen más hangulatban, mint szeretne volna.

Nekünk, akik itt vagyunk, akik utolsó utadra elkísérünk, ezek után már nem marad más hátra, mint elengedni Téged, hogy szabadon szárnyalj, hogy ezzel a mérhetetlen szabadsággal egy kicsit beleölelkezhess Isten gondviselő szeretetébe. Elengedünk Téged abban a tudatban, hogy átmész a túlsó partra, elengedünk, mint egy szerelmet, a túlsó partra, miközben mi ideig-óráig itt maradunk az innenső parton abban a tudatban, amit a 139. Zsoltár írja így fogalmaz meg. „*Ha a mennybe szállnék, ott vagy, ha a holtak hazájába fekédnék le, te ott is ott vagy. Ha a hajnal szárnyaira kelnék, és a tenger túlsó végén lagnék, kezéd ott is elérne, jobb kezéd megragadna engem.*” Ámen

Kászoni József

„Kezeink munkáját tedd maradandóvá, kezeink munkáját tedd maradandóvá.” (Zsolt 90,17)

Gyászoló Család! Végtisztességet tevő Gyülekezet!

Az, hogy ma itt állunk, s tekintetünk e koporsóra szegeződik még most is felfoghatatlan számunkra. A halál valósága ridegségével dermeszt meg bennünket, s bár igyekszünk a szelid kék tekintetet újra meg újra felidézni önmagunkban, életet varázsolni bele bármi áron emberiségünk tehetetlenségével, csak a szünni nem akaró kérdéseink maradtak meg.

Aki valóban ismerte Kiss Mihályt, elmondhatja, hogy vérrel-verítékkal küzdött a megmaradásért, családjá jölétéért, rendszerből rendszerbe vándorolva. Ha kellett maga vette kezébe a munkát, nem sajnálva önmagát sem a cél magvalósulásáig. Igyekezett a semmiből is valamit alkotni és hátrahagyni. Amije volt azt nem húzódozott megosztani. Az emberek, akik megismerték, látták jóságát és kedvességét, de érezhették erejét és kitartását is. A lélek, melyet Istentől kapott ajándékba, olyan építő volt, mely nem csak épületek fizikai renoválását segítette elő, hanem az emberek lelkének építését is. Évtizedes munkája Csókfalván, majd Hódmezővásárhelyen bizonyítja keze munkájának maradandóságát. Az emberek gondolatában, kérdéseiben, lelkének rezdülései megtalálhatóak, hiszen önzetlenségével képes volt békét teremteni a békétlenek között, segíteni, megtalálni az utat, a hit felé, lehajolni akkor, mikor senki nem hajolt le és felemelni akkor is, amikor mindenki elfordult.

Életünkben rettegünk attól, hogy van-e értelme a létnek, a küzdelmeknek, hogy megtaláljuk-e azt az utat, melyen járunk kell és be tudjuk-e teljesíteni küldetésünket. Találunk-e olyan társat, ki megért és velünk tart. Tudjuk-e gyermekeinket úgy nevelni, hogy megkapják az értékek és ajándékok koronáját a szeretetet, s tudunk-e évtizedek múltán is emberként, tisztán együtt élni, szembenézve boldogsággal és félelemmel egyaránt.

Tudunk! Lehet! Érdemes! Tanúi voltunk, s talán ideig-óráig résztvevői. Irigyei, csodálói, tanulói, kétkedői és kárörvendői. Minden, mi volt, most emlékeinkben él tovább. Erejéből mit sem veszített, csak már lelkünk hangszóráiban halljuk Őt. A kép talán nem a legélesebb, de érzékeljük a valóságát, a fények talán most nem csillognak és vakítanak, de attól még jelen vannak. Életében és példaadásában megmutatkozott, hogy családjá mindenek fölött áll. Értük a lehetetlennek tűnővel is szembezállt volna. A szeretet mely őket egybefonja a legnagyobb erő, mely a földi élettel nem ér véget. Mert ha valami láthatatlan, nem tapintható, szagolható, ízlelhető, létezése még lehet bizonyos. A család, melyet nagy távolságokból is összetartott, most érte is szorosabban kell ölelje egymást. A nagy család – amelybe mindannyiunkat befogadott – az Ő emlékéért is tovább kell kezével, elméjével munkálkodjon, bebizonyítva, hogy a hátrahagyott munkát folytatni lehet. S bár a hiány, melyet maga után hagyott pótolhatatlan, emlékeinkkel kell részlegesen befoltoznunk azt. A szavak most kevesek, világítsanak ez után tetteink az úton, őrizzük kedves emléket a távozonak, folytassuk munkáját, gondoljunk arra, hogy az Örökkévaló Isten ölelésében megtalálta nyu-

galmát. Jelenléte nem vész el, megmarad közöttünk és bennünk, s vigasztaljon bennünket az örök életbe vetett hitünk, hogy viszont látjuk egymást, amikor eljön az ideje. Adjon az Örökkévaló Isten vigaszt a gyász hordozásában, enyhítse a fájdalmat a szerető szívek közelsége és hitünk az egy örök igaz Isten örökkévaló szeretetében. Ámen.

Szabó Csengele

Juhász Gyula Consolatio

Nem múlnak ők el, kik szívünkben élnek,
Hiába szállnak árnyak, álmok, évek.
Ők itt maradnak bennünk csöndesen még,
Hiszen hazánk nekünk a végtelenség.

Emlékük, mint a lámpafény az estben,
Kitündököl és ragyog egyre szebben
És melegít, mint kandalló a télben,
Derűs szelíden és örök fehéren.

Szemünkben tükrözik tekintetük még
S a boldog órák drága, tiszta üdvét
Fölissza lelkünk, mint virág a napfényt
És élnek ők tovább, szűz gondolatként.

Dávid Ferenc püspök szobrának felavatása Kolozsváron és Sepsiszentgyörgyön

Dávid Ferenc szobra a leleplezés előtt – Kolozsvár

2019. augusztus 17-én a Magyar Unitárius Egyház felavatta Dávid Ferenc egyházalapító püspök egész alakos köztéri szobrát, a kolozsvári belvárosi unitárius templom és a János Zsigmond Unitárius Kollégium között.

E jeles alkalom folytatása a Magyar Unitárius Egyház tavalyi, jubileumi évének, amikor is a vallásszabadság törvénye kihirdetésének 450. évfordulóját ünnepelték. A szoborállítás régi álmának megvalósítása 2018-ban kezdett körvonalazódni igazán a meghirdetett szobor pályázat révén. A bizottság döntése alapján **Gergely Zoltán** szobrászművész nyerte el a szobor megtervezésének és kivitelezésének megbízását. **A szobor nem valósulhatott volna meg Magyarország Kormánya, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., az unitárius egyházkörök és egyházközsegek, néhány közbirtokosság és több magánszemély hozzájárulása nélkül.**

Az avatóünnepség a belvárosi unitárius templomban alkalmi istentisztelettel kezdődött, ahol **Kovács István**, a Magyar Unitárius Egyház közügyigazgatója mondott imát, majd **Rácz Norbert Zsolt** helybeli lelkész 1Sám 7,12 alapján prédikált.

A továbbiakban Giuseppe Tartini trombitaversenyéből hangzott el egy részlet **dr. Potyó István** (orgona) és **László Zsombor Márk** (trombita) előadásában.

Az ünnepi köszöntések rendjén felszólalt **Tőkés László** püspök, egykori európai parlamenti képviselő, aki beszédében kiemelte, hogy „a most kezdődő Kolozsvári Magyar Napoknak is méltó nyitánya mai ünnepünk”. Dávid Ferenc „a vallásszabadság erdélyi atyja volt”, aki a tordai rendekkel és János Zsigmond fejedelemmel ma is példaadó módon „bölcs belátással és népük iránti felelősséggel a konfrontáció helyett a megbékélést és a közös egyetértést választották, és ezenképpen fogadták el a hitet mint Isten ajándékát.”

Gergely Zoltán szobrászművész beszédében elmondta, hogy „ez a szobor nem Dávid Ferencet ábrázolja, hanem azt, amit 2019-ben szellemiségéről, életútjáról és ránk hagyott eszméi örökségéről gondolunk”.

Ezután sor került a kiemelt adományozók felsorolására, majd **Farkas Emőd**, a Magyar Unitárius Egyház főgondnoka mondott köszöntőbeszédet. A főgondnok kiemelte, hogy „Erdély a vallásszabadság földje, hirdetjük a tavalyi jubileumi év kapcsán büszkén unitárius templomainkon, de Dávid Ferenc nem csak ennek az eszmének a szószólója, nem csak a vallásszabadság apostola, hanem *élete, törekvése egyetemesen emberi példa is*”.

A nemzeti himnusz elénekzése után a lelkészek és meghívottak kivonultak a szobor köré, ahol **Bálint Ben-czédi Ferenc**, a Magyar Unitárius Egyház püspöke avatóbeszédében rámutatott a kialakított tér és a szobor szimbolikájára: „*Ez a hely, ahol állunk, a templom és az iskola mezsgyéjén, egyértelműen beszédes. A templom felől Dávid a kezét nyújtja meghívólag, hogy keresd az Istennel való párbeszédet... Az iskola felőli baljában viszont könyvvel kínál, hogy tanulj, mert csak a kettő összefonódásából születhet élet. Musis et virtutibus jelszava az unitárius iskoláinknak.*” Ezt követően az egyházfő és a főgondnok leleplezte Dávid Ferenc egyházalapító egész alakos szobrát. Az áldáskérést követően az egybegyűlték közösen énekelték el a 90. zsoltár első versszakát.

Az ünnepi esemény állófogadással folytatódott a János Zsigmond Unitárius Kollégium Felvinczi György dísztermében, ahol Csete Árpád, az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének elnöke beszédében kiemelte az első, egyáltalán nem könnyű lépések fontosságát, amelyek az úttörő, a nagy eszmék megvalósulását előzik meg, s amelyek következtében ma ünnepet ültek Dávid Ferenc követői.

Dávid Ferenc püspök szobra Kolozsváron

(Fotó: Bíró Sára)

A leleplezés pillanatai – Sepsiszentgyörgy

Bálint Benczédi Ferenc püspök avatóbeszéde Sepsiszentgyörgyön

2019. szeptember 21-én a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség és Sepsiszentgyörgy Önkormányzata felavatta Dávid Ferenc egyházalapító püspök egész alakos köztéri szobrát a helyi Erzsébet parkban.

E jeles alkalom folytatása a Magyar Unitárius Egyház tavalyi, jubileumi évének, amikor a vallásszabadság törvénye kihirdetésének és az egyház megalapításának 450. évfordulóját ünnepelték. Harmath István szobrászművész alkotásával Sepsiszentgyörgyön is emléket kívánunk állítani Dávid Ferencnek, Erdély nagy reformátorának, az unitárius egyház első püspökének.

Az ünnepi alkalom istentisztelettel kezdődött az unitárius templomban, ahol imát mondott **Péterfi Ágnes**, a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség segédlelkésze, szószéki szolgálatot végzett **Kovács István**, a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség lelkésze. **Kovács István** alkalmi beszédében kiemelte, hogy Dávid Ferenc fundamentumkészítő ember volt, aki ugyanakkor a Jézus Krisztus által hirdetett alapra épített. A múlt egymásra épülő szintjei felelőssé tesznek minket is, hiszen tudatában kell lennünk, hogy a mi létünk mások számára lesz fundamentum. Az emberi alkotás utánozza az isteni teremtetést, de a csoda ez esetben is Istennek köszönhetően megy végbe. Az anyagba öntött szobor szellemmé, eszmévé, példává válik az emberben. Végül hozzátette, Sepsiszentgyörgyön októbertől Kálvin János, Dávid Ferenc és Luther Márton szobra hirdetni fogja az ember sokszínű, de mégis azonos cél felé mutató törekvését.

Az eseményen fellépet a sepsiszentgyörgyi **Kriza János Unitárius Vegyesdalárda Karácsony Gabriella** karnagy vezetésével, és **Szócs Botond** zongoraművész, aki Chopin első balladáját adta elő.

A köszöntések sorát **Antal Árpád András**, Sepsiszentgyörgy polgármestere nyitotta, aki beszédében hangsúlyozta, hogy ma szerte a világon minden ember Dávid Ferenc szellemiségét idézi, amikor a szabadság fontosságát emeli ki. Nekünk feladatunk – tette hozzá – ennek a hagyatékként ránk maradt, sokszor igen törekény szabadságnak a megőrzése, éltetése és továbbadása.

A Magyar Kormány részéről **Zákonyi Botond**, Magyarország romániai nagykövete szólalt fel, aki elmondta, a vallásszabadság négy és fél évszázados törvénye – amit a hit Isten ajándéka jelmondat foglal össze – elvülhetetlen értéke ennek a földnek. Ez a hagyaték kötelez

is minket, ugyanis nem mindegy, hogy miképp hagyományozzuk át ezt a szellemiséget a következő generációkra. Dávid Ferenc példáját ma is követni kell, hiszen a szabadságra és igazságra való törekvés ma is a közösségek létének és erősödésének a záloga. A kisebb-nagyobb közösségekből létrejövő nemzet is csak akkor lehet erős, ha ezt a szellemiséget követi.

Harmath István szobrászművész beszédében a szobor alkotási folyamatát összegezte, rámutatva arra, hogy a megformált alak „összhatásban a felszólalás előtti csendben várakozó, megbízható önuralommal rendelkező szónok alakját” ábrázolja.

Továbbá felszólalt **Gazdag Géza**, a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség gondnoka is, aki elmondta, hogy „... a mai emlékállítás a hitben való helytállás, a munkában és értéktérítésben való kitartás négy és fél évszázadának egyik eredménye és dicsérete.” Majd – válaszolva arra a kérdésre, hogy miért van szükség annyi Dávid Ferencet ábrázoló szoborra – elmondta: „azért, hogy mindig eszünkbe jusson: Ne szidalmaztassék senki az ő hitéért! Kibővítve a gondolatkört, ne szidalmaztassék senki az ő nyelvéért, az ő nézeteért, az ő bőrszínéért. Ezt addig ismételjük, amíg a szívünkbe vésődik az, hogy a hit Isten ajándéka.”

A templomi ünnepség a himnusz közös eléneklésével zárult, amelyet követően az ünneplő gyülekezet átvonult a felállított szobor elé.

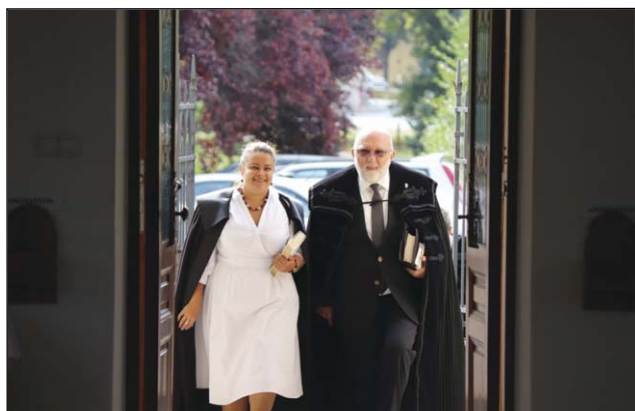
Szoboravató beszédében **Bálint Benczédi Ferenc**, a Magyar Unitárius Egyház püspöke kiemelte, hogy „Ez a szobor nemcsak egy történelmi személynek állít emléket, hanem annak a szellemiségnek és magatartásnak, amelynek Dávid Ferenc a szolgálatában állt.” Majd hozzátette, hogy az alkotás „figyelmeztet múltunk örökségére, és lendületével int, serkent, hogy a tudás és az Istenbe vetett hit erejével az Ő országának a munkásai maradjunk.”

Ezt követően **Bálint Benczédi Ferenc** püspök és **Antal Árpád András** polgármester közösen leplezték le a szobrot. Az áldáskérést követően az egybegyűlteket közösen énekeltek el a 90. zsoltár első versszakát.

A Magyar Unitárius Egyház sajtóosztálya

Lelkészbeiktató Hódmezővásárhelyen

Szabó Csengele lelkész és Kászoni József püspöki helynök

A templomi gyülekezet

A Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközségben 2019. szeptember 7-én iktatták be hivatalába **Szabó Csengele** lelkészt, aki 2018. május 1-el kapta meg hivatalos kinevezését.

Az ünnepséget lázas készülődés előzte meg, mely nem csak a helyszínt, hanem a hívek lelkét is felkészítette a nagy napra. Az istentisztelet 10 órától kezdődött, ahol az első szószéki szolgálatot a beiktatandó lelkész végezte, majd **Kászoni József** püspöki helynök mondta el beiktató beszédét. Ezt követően sor került magára a beiktatási szertartásra, ahol ünnepélyesen átadta a templom kulcsát, a pecsétet, a kelyhet és a Bibliát.

A köszöntő beszédek során **Eleked Botond Áron**, az egyházkerület főgondnoka köszöntötte a lelkészt és a gyülekezetet, az egyházközség gondnoka dr. Kiss Tibor, és a Duna-Tisza Közi Unitárius Szórványegyházközség gondnoka, **Balázs Mihály** is köszöntőt mondtak. A Ma-

gyar Unitárius Egyház központi munkatársai, valamint az Unitárius Lelkészek Országos Szövetsége részéről **Székely Kinga Réka** osztotta meg velünk gondolatait és tanácsait. Köszöntőt mondott még **Bán Csaba** a Hódmezővásárhelyi Református Ótemplomi Egyházközség lelkésze, valamint **Péterfi Ágnes** sepsiszentgyörgyi segédlelkész, az évfolyamtársak és barátok részéről.

A templomi ünnepséget szeretetvendégség követett. A templomi szertartáson 153-an vettek részt, mely igazi emelkedett hangulatot biztosított. S érezni lehetett általa, hogy van jövője közösségünknek, terveinknek lesznek megvalósítói. Istennek legyen hála azért az áldozatos munkáért, mely elvégeztetett, a jószándékú emberekért, akik segítettek, akiknek fontos épülésünk! Köszönjük az Egyházkerületi és az Egyházközségi hozzájárulást az ünnep megvalósulásáért.

Szabó Csengele

Ignác Rózsa, az ünnepváró

Az 1989 előtti évtizedek irodalma kapcsán gyakran hallani, hogy sok író, költő hallgatásra kényszerült, főként gyermekirodalmi műveket jelentethetett meg és műfordításból élt, miközben remekműveit rejtegetnie kellett. Aztán mindig kerül egy cinikus hang, aki megjegyzi, hogy az utóbbi harminc évben miért nem láttunk egyet sem ezekből az állítólagos remekművekből. Pedig a változás szele valóban felszínre hozott jó pár figyelemre méltó keziratot, például Ignác Rózsa Szent

Lászlóról 1951–52-ben írt munkája, az *Ünnepi férfiú* már 1989-ben megjelenhetett a Püski kiadónál, később a ProPrint gondozásában Csíkszeredában is, tavaly pedig a Vallásszabadság évében kivételesen szép kiadásban jelentette meg a Magyar Unitárius Egyház és az Írók Alapítványa – Széphalom Könyvműhely.

Az ötvenes évek elején írt könyv – melyért akkoriban kényszermunka vagy halálbüntetés is járhatott volna – nem könnyű olvasmány, de aki rászánja az időt és a figyelmet, rend-

kívüli gondolatkísérlettel gazdagodik, ugyanis mindenféle posztmodern allűr nélkül Ignác Rózsa Szent László alakját kutatja a múltban, jelenben, jövőben – ráadásul különféle műfajokban és stílusokban megragadva. Egyik legmegrázóbb fejezet egy levél, melyből kiderül, hogyan erőszakoltak meg az oroszok egy nőt, és az is, hogy a 13. században Szent László lovagi törvényt hozott az úton járó nők védelmére. A sokféle írói bravúr nyomán született szövegegyütttest Kodolányi János kéziratban olvashatta, majd rajongó levelet írt a szerzőnek: „Maga ebben a műben igazi, nagy író lett. Ha körülnézek írónőink között, csak vigyorogni tudok, s ha Európát veszem szemügyre, csupán Sigrid Undsetet, Lagerlöföt említhetem társként Maga előtt, de már a szintén nagy Virginia Woolfot alig.”

Szabó Magda évtizedekkel később így méltatta az *Ünnepi férfiút*: „Ennek a befejezetlenségében is kimagasló műnek nemigen van a mi irodalmunkban szabvány esztétikai meghatározása. Ignác, jóval a hasonló változások előtt, megalkotta Szent Lászlójával az új magyar esszéregényt, amelyből a tudomány nagyképűsége éppúgy hiányzik, mint az amatőrök tudálékossága. (...) Az író tétele szerint egy ország teljes történelme nem lehet makulátlan, hibáktól, kátyúktól örökre mentes, mindent, ami rossz, ami hiba, a végén mégis kiegyensúlyoz benne olykor-olykor egy-egy ünnepi pillanat, ünnepi periódus, amely megszüli az ünnepi férfiút, aki nevével a korszakot jelezni szoktuk.”

A konok író fiókja

Idén másodjára van alkalmunk megemlékezni Ignác Rózsáról, hiszen ebben az évben volt 110 éve, hogy megszületett, és negyven évvel ezelőtt távozott e földi világból. Az ilyen duplaévfordulók talán csak szembetűnőbbé teszik, mennyire esetleges, hogy az úgy nevezett utókor hogyan viszonyul egy adott életműhöz. Ignác Rózsa világéletében gyanús volt – és talán halála óta még inkább az. Amíg élt, a hatalom nem tudott mit kezdeni vele, hiába az ígérgetés, hiába a fenyegetettség, ő konokul képviselte azt, amit he-

lyesnek tartott. Például 1944-ben zsidó barátai, kollégái és egykori tanárai iránti szolidaritásból ő maga is felvarrta kabátjára a sárga csillagot; amikor felszólították, hogy írjon regényt Horst Wessel náci rohamosztagokról, határozottan megtagadta, akárcsak később annak a nyilatkozatnak az aláírását, mely az 1956-os szabadságharcot ellenforradalomnak nevezte. Pedig a hivatalos látogató közölte, hogy így nem lesz sem életműszerződés, sem tévéjátékok bemutatása, és „magát akkor legfeljebb ifjúsági szinten engedik működni”. Halála óta pedig gyanússá teszi az, hogy személyisége, műveltsége, bölcs világismerete helyett gyakrabban esik szó az életrajzáról, hogy hogyan lett a kovásznai pappalányból a Nemzeti Színház művésze vagy kora népszerű írója. Pedig talán egyszerű a magyarázat: Ignác Rózsa arra volt hivatott, hogy színművészként és íróként is a magyar kultúrát szolgálja, emberként pedig a gyámoltalanokat oltalmazza.

Bányászfelkelés tizennégy éven felülieknek

Ignác Rózsa bátor és karakán ember volt, szilárd jellem, kíméletlen szókimondó, mely nemcsak íróként tette őt kényelmetlenné, hanem emberként is azoknak a szemében, akik nehezen viselték az egyenes beszédet. Első regénye, az *Anyanyelve magyar* 1937-ben jelent meg, tizenhat kiadást ért meg, azzal hozott újat, hogy realista történetet épített a román uralom alatt élő magyarokról, mely nem csapott át sem irredenta követelődéssé, sem nemzethalált vizionáló jajongássá. Született Moldovában című regényében elsőként teszi irodalmi mű szereplőivé a csángókat és engedni látni sorsukat, pedig csak kis időt tölthetett a „keleti magyarok” között, akkor sem jegyzetelt, nehogy bajt hozzon szállásadóira, mégis hitelen korrajzot vázolt fel az átalakulóban lévő közösségek léthelyzetéről.

Idővel csak ifjúsági íróként publikálhatott, *Az utolsó daru* és a *Torokói gyász* című írásaiban az olvasók 1956 allegóriáit ismerték fel, utóbbi borítóján feltűntették, hogy „tizennégy éven felülieknek”, a felnőttek

Ignác Rózsa az *Ünnepi férfiút* és a *Vádlott* írása idején

pedig cinkos mosollyal adták körbe, hogy aki elmúlt tizennégy, olvashassa. A regény cselekménye ugyanis az 1700-as évek legelején játszódik, amikor a Thoroczky grófok el akarják venni a bányászoktól a város királyi szabadságlevelét, és Rabutin francia zsoldos generálist hívják be, hogy hatalmas seregével eltiporja a szabadságukért harcoló helyi hősöket. Ugyanez az ellenállás-motívum köszön vissza a török hódoltság korában játszódó *Orsika* című regényében is. Nagyszámú olvasója a bátor író tisztelete benne, de a hatalom és sokszor az azt kiszolgáló szakma is, igyekezett őt a perifériára tuszkolni: nő, ír – érző emberekről téttel bíró történeteket, és igen népszerű az olvasók körében. Ennyi stigma elég ahhoz, hogy lektürszerzőnek titulálják, de még mindig nem sikerült őt méltó helyre emelni az irodalmi köztudatban, bár több könyvét újra kiadták itthon és Erdélyben is, sőt a fiókokba száműzött kéziratok (*Ünnepi férfiút*, *A vádlott*) is napvilágot láttak.

Prédikáció?

Az Ignác Rózsa-jelenségről szólva elengedhetetlen, hogy az alkotó emberi arcát is megmutassuk azzal a családtörténettel együtt, amely meghatározta az életét és sok szempontból emberi-írói-színészi attitűdjét is. Pár évvel ezelőtt Ignác Rózsa fiával, a kétszeres Kossuth-díjas költő, műfordító, nyelvészprofesszor Makkai Ádámval beszélgetve egy interjúban a szövevényes családtörténetükről is kérdeztem őt, ekkor

idézett fel két olyan epizódot, mely látni engedi, Ignác Rózsa emberisége milyen múltból táplálkozott: „Anyám sokat mesélt az édesapjáról, Ignác Lászlóról is, aki Kovásznán volt pap, majd esperessé választották. Nem ismertem őt, mert 1927-ben meghalt, de azt mondták róla, hogy remek orgánuma volt, zengett a templom, amikor ő beszélt. Később képviselő lett a román parlamentben. Nem tudott szépen beszélni románul, a vidéki parasztok románját beszélte. Amikor a magyarok képviselőjében felszólalt a román parlamentben, a ház röhögve hallgatta. Erre nagyapám elvörösödött, kihúzta magát, és tizenöt percen át tacitusi latinnal folytatta. A beszéd végén az egész ház felállva tapsolt. Anyám többször mondta, hogy kicsiben olyan vagy, mint az apám. Ő csodálatos dolgokat művelt. Egyszer elintézte azt, hogy két szökésen kapott székely katonának, akik halálra voltak ítélve, megakadályozta a kivégzését. Egész éjjel távol volt, amikor hajnalban visszatért, mutatta, hogy egy kordélyban vitték a székely katonákat. »Nézzétek – mondta –, elintéztem, hogy csak a lábukba lőjenek, pár hét múlva már szaladni fognak.« Ez mi volt? Irodalom, politika? Ez prédikáció, hogy valakinek a szíve helyett a lábába lőnek?»

Makkai Ádám édesapja Makkai János országgyűlési képviselő volt,

és ahogy a költő mondta: „az ő élete egy tragédia volt, mert az édesanyja nagyon fiatalon meghalt, amikor apám csak hatéves volt. Egy tuberkulotikus elkülönítőben volt, nem volt szabad a gyermekével találkoznia, és kitört, kiment onnan, összevissza csókolta apámat, és azt kiabálta, hogy »Halj meg te is! Halj meg te is!«. Apám ebbe nem halt bele, de a betegség szövődményeként huszonnyolc éves korában 36 óra alatt megvakult a jobb szemére. Akkor hagyta abba a szépírást, és ment el mérgében politikusnak. Ez bizonyos értelemben determinálta az ő életét. Egyetlen nőben tudott csak megbízni, az unokatestvérében, ő volt az anyám, Ignác Rózsa.” A házasságuk megromlott, elváltak, Makkai János Amerikába emigrált. Fiuk 1945 nyarán gyermekparalízist kapott, de Istennek különös gondja volt rá. Életben maradt, majd 1956-ban kivándorolt, Amerikában pedig elismert nyelvészprofesszor lett és egy kivételes költői és műfordítói életművet hozott létre. 2015-ben Hawaii-ról hazaköltözött szülővárosába, Budapestre. Számos írásában idézi meg édesanyja alakját is, és azt a korszakot, melynek egy kivételes ember közelében a szemtanúja lehetett. Az *Ünnepi férfiú* előszavában például mint egykori „kispostás, alkalmi gépelő és kávédaráló írótanonc” tudósít a mű keletkezési körülményeiről.

Ahogy a Kádár rendszer elkezdet „puha diktatúrává” válni, Ignác Rózsa is utazhatott külföldre, évek múlva viszontláthatta egyetlen gyermekét, de eljutott Afrikába és Argentínába is. Az Afrikában töltött fél év élményeiben gyökerzik a *Szavannatűz* és a *Zebradob* híradó című útleírás, valamint a *Hajdanában Zambiában* című, német és spanyol fordításban is megjelent tanmese és a posztumusz kiadásban napvilágot látott *Kóborló kisfiú kalandjai* című írása, mely az erdélyi kisebbségi helyzet Afrikába transzponált leírásaként is értelmezhető. A dél-amerikai út emlékét pedig az *Argentína Viharszünetben* című kötet őrzi.

1979. szeptember 24-én reggel Ignác Rózst elsodorta a 86-os busz, és pár óra múlva belehalt a sérüléseibe. Végrendelete szerint földbe temették – a Farkasréten agyag, Óbudán homok van, ezért az Új Köztemetőben helyezték örök nyugalomra. Fejfáján a Bibliából vett alapvető mondása áll: „Kit miben elhívott az Úr, abban legyen hű.”

Bonczidai Éva

(Megjelent az *Előretolt Helyőrség* 2019. szeptember 21-i számában.)

Tebenned bízunk

Folyó év december elején jelent meg a Dél-dunántúli Unitárius Szórványegyházközség kiadásában Bandi András és Sikó Ágnes alkotók által jegyzett *Tebenned bízunk* című kötet, melyben Bandi András verseit Sikó Ágnes illusztrációi „ölelik át”, a szavak mélységét a képi ábrázolás erősíti.

A kötetben szereplő versek sora közel másfél évtized termése. Mondhatni a tizennégy évvel ezelőtt megjelent *Hitem- Hiszem* című kötet továbbgondolása, folytatása.

Bár az alkotás folyamata – csendes magánya, vagy éppen katarzisa – nem igazán látható, mégis adódott számomra pár alkalom, amikor a szerzők engem is beavattak. Meg tudtam lesni András egy-egy frissen megírt versét, vagy Ági újonnan elkészült képét, illusztrációját. Öröm volt látni azt, ahogy alkotásaikat formákba öntik.

Megcsodálhattam azt a tehetséget, amely pár szóval, egy-egy képpel egyetemes, örök emberi kérdéseket feszeget, hangulatot villant fel. Beszélnek a létben elrejtőzöttről, örök honvágyról, hitről és kételyről, és minden próbatételen túl a halálról is. De beszélnek arról is, hogy minden túl ott van az örökkévaló, aki nem csak egy elvont fogalom, lehet hozzánk közelálló is. Tebenned bízunk – találó a cím, és én még azt is hozzátenném, hogy ma is Tebenned bízunk.

Az egyházi ünnepek, mint hitünk alappillérei, keretet adnak életünknek. András verseiben mélyen, hitelesen, emberi módon éli meg őket. E gondolatokat Ági képeivel színesíti, azaz színesítene, ha nem fekete fehérben készültek volna el. De pontosan az a lényeg, hogy a versekről ne vonják el túlságosan a figyelmet. Gondosan válogatta össze, módosította, avagy éppen egy-egy versehez külön készítette őket. A kötet utolsó verseit, illusztrációit az alkotók Dávid Ferenc emlékének szentelték. „Kedvcsinálónak” is egy ilyen verset választottam...

Ez úton is köszönöm az alkotóknak e kötet létrejöttét és tiszta szívből ajánlom a kedves Olvasónak, hogy szeretettel és figyelemmel vegyen részt e „lélekutazáson”.

Máté Ernő

In memoriam Dávid Ferenc

Vívódásaim

Eretnek, Istentagadó,
az Úr nevét káromló,
Te is tudod, Atyám,
nem vagyok.
Csak vívódom,
gondolkodom.
Hiszem, vakon nem bírok
elindulni utamon.
Nyisd fel a szemem!
Fogd meg a kezem,
s vezess a göröngyös ösvényen.
Hadd elszenvednem
éles kövek, szűrös tüskék
marta sebek minden kínját,
s ha majd a lelkemet
megtisztulva felkínálom,
kérlek, úgy fogadd, mint barát.
Látod, már nem döngetem
a lélek-börtön várfalát,
csak egy rést keresek rajta,
egy kis repedést, melyen át
megpillanthatom az Eged.

Az Unitárius Alapítvány pályázati felhívása

Az Unitárius Alapítvány pályázatot hirdet 2019. évre. Pályázhatnak a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének egyházközségei.

A pályázat céljai:

- 1. szeretetszolgálati és karitatív tevékenységre, családok idősek segítése;*
- 2. az egyházközségek a hitéleti és az egyéb, a hitélethez szorosan köthető tevékenységeik megvalósítására (nem lehet rezsiszámla kifizetése);*
- 3. magyarországi és erdélyi fiatalok részére olyan programok szervezése, amelyek lehetővé teszik egymás kölcsönös megismerését, a közös kulturális gyökerek és közös identitás ápolását.*

A pályázatok beadási határideje: **2019. december 4.**

Pályázatra kiírt összeg: **1 200 000 Ft** azaz: egymillió-kettőszázezer forint.

A pályázatok elbírálásnál döntőjelentőséggel bír a közhasznú tevékenységek támogatása.

A pályázatban kérjük feltüntetni az egyházközség bankszámlaszámát, mert különben nem tudjuk utalni az elnyert összeget.

A pályázatot 2019. december 4-ig muehivatal@unitarius.hu címre kérjük elküldeni és postán is megküldeni.

A pályázatok elbírálási határideje: **2019. december 9.** A felhasználás (bizonylatok kelte) ideje: **2019. december 9 – 2020. július 15.** Az elszámolás határideje: **2020. július 31.**

Az Unitárius Alapítvány 2015. április 7-től közhasznú alapítványként működik, ezért az elszámolás szigorúbb feltételekkel történik. Kérjük, hogy az elszámolt bizonylatokon a következő szöveget szíveskedjenek feltüntetni „*Elszámolva az Unitárius Alapítvány 2019. november 26-án kiírt pályázatához*”

A beszámolóhoz kérjük mellékelni: az Egyházközség nevére és címére kiállított számla hiteles másolatát, lelkész és gondnok aláírásával, egyházközségi pecséttel ellátott rövid szöveges beszámolót, a felhasznált célok szerint

Abban az esetben, ha az elszámolás a fenti feltételeknek nem felel meg, akkor a pályázati összeget vissza kell fizetni.

Kívánunk kedves Hittestvéreinknek jó egészséget.

Budapest, 2019. november 26.

A Kuratórium nevében: Dr. Kiss Balázs elnök

Budapesti Unitárius Egyházközség

• **Július 30-án**, 19 órakor a nyár közepén ismét megtelt templomunk: a Heartshawai énekkar és az őket kísérő kamarazenekar táncos bemutatóját illetve koncertjét hallhattuk. Színes műsoruk, ragyogóan tiszta énekük, kisugárzásuk nagy sikert aratott a templomban. A kórus Hawaii tizenéves fiatalok formációja, akik koncerteznek a világ több pontján: európai turnéjuk budapesti állomására Berlinből érkeztek.

• **Augusztus 18-án**, vasárnap istentiszteletünk után „Lelkem útjai” címmel Maria Teresa Uribe festményeiből összeállított tárlat megnyitójára került sor a gyülekezeti teremben. Sokunk „Maritéje” Santiago de Chilében született. Nemcsak énekesnőként hanem képzőművészként is elragadó és temperamentumos asszony. 2011. május 20-án volt első tárlata: a Tető Galéria adott ott-hont szén- és akvarellképeinek. Azóta több kiállítást rendezett. A megnyitón közreműködött a művész két korábbi tanítványa: Gál Judit és Avedikian Viktóra, zongorán közreműködött Mészáros Nóra.

A nyár folyamán facebookunk, plakátjaink arculata frissült, a lelkeszi hivatal és részben a hittan kuckó is megújult. A gyülekezet könyveinek, iratainak, fotóinak egy része az egyházkerületi levéltárba került, ahol lehetőség van azok gondos, szakavatott tárolására.

• A nyári időszakban részt vett egyházközségünk a Hangos Biblia programban. Az idén a teljes Ószövetségi Szentírás szövege kerül hangrögzítésre, 3 perces szakaszokban. A program megvalósításához becslés szerint legkevesebb 1641 felolvasóra van szükség. A készülő hangfelvétel vélhetően 4923 perc lesz, vagyis több mint 82 óra. A hangfelvétel legalább 12 városban zajlik. A Budapesti Unitárius Egyházközség a Királyok második könyve részt vállalta, melyet több napon keresztül rögzítettünk.

• **Szeptember 8-án**, vasárnap tanévnyitó istentiszteletet tartottunk. A vasárnapi iskolás gyermekek rövid verses-énekes műsorral, fiataljaink pedig egy villámcsődület jellegű performansszal készültek, mely nagy sikert aratott a zsűfólásig megtelt templomban.

A nyári időszakban is havonta egyszer bibliaórát tartottunk a gyülekezeti teremben: Június 17-én, július 22-én, augusztus 26-án és szeptember 9-én egyre többen jövnék e közösségbe, a tartalmas beszélgetésekre.

• **Szeptember 14-25. között** került megrendezésre az Ars Sacra Fesztivál, melynek nyitónapján, a Nyitott Templomok Napján évek óta egyházközségünk is részt vesz különböző programokkal: ismeretterjesztő körsétákat, kiállítás-megnyitót, koncertet, táncjáték szerveztünk.

• **Szeptember 21-én** Magyarkúton családi napot szerveztünk, ahol a szabadtéri istentisztelet után több bog-

rásban és grillsütön készült ebédet költött el a népes gyülekezet. A rendkívül jó hangulatú, napfényes délutánon megtelt vendégházunk udvara: rengeteg finomság is előkerült a batyukból, majd közös éneklésre, korcsportos foglalkozásokra került sor.

• **Szeptember 29-én**, vasárnap 11 órakor hálaadó ünnepi istentiszteletre került sor, ahol az úrasztalát megterítettük, arra a Jézus életére és halálára emlékeztető jegyeket, a kenyeret és a bort elhelyeztük. Istentiszteletünkön a szószéki szolgálatot dr. Czire Szabolcs végezte.

• **2019. októberétől** szerda délelőttönként idősök tornájára várjuk híveinket gyülekezeti termünkbe. A foglalkozást Sigmund Julianna vezeti.

• **Október 5-én** délután kiállítás megnyitóra és koncertre került sor a BUE és az Erdélyi Magyarokért Közhazsnú Alapítvány közös szervezésében: 17 órától gyülekezeti termünkben a Varsági Műhely gyűjteményes festmény-tárlatának megnyitójára, majd 18 órától templomunkban a Role zenekar ADY100 – verses-zenés estjére vártuk az érdeklődőket.

• **Október 12-én** gyülekezetünk tagjainak egy csoportja Besztercebányára és Zólyomra látogattak.

• **2019. októberétől** havi rendszerességgel szervezünk családi istentiszteleteket – melynek első alkalmára október 13-án, vasárnap került sor. Az istentiszteletek első részében a gyermekek a templomban meghallgatnak egy kis történetet, majd együtt vonulnak az első emeleti gyülekezeti terembe, illetve hittankuckóba, ahol csoportos foglalkozásokon vehetnek részt.

• **Október 19-én**, szombaton gyönyörű, verőfényes napsütésben kirándulást szerveztünk a Hármashatár-hegyre. Ugyancsak október 19-én délután a BUE ifjúsági egyletének találkozására is sorkerült a hittankuckóban.

• **Október 21-én**, 18 órára bibliaórára hívtuk és vártuk gyülekezetünk híveit.

• **Október 27-én**, vasárnap istentiszteletünk után megemlékeztünk 1956 áldozatairól, megkoszorúztuk a templomos ingatlanunk udvarán található 1956-os emlékművet.

• **November 1-én** 18 órakor halottak napi áhítatot tartottunk templomunkban. Ez alkalommal gyertyát is gyújthattak megjelent híveink emlékezve elhunyt szeretteikre.

• **November 3-án** istentisztelet után került sor a 10 éve konfirmált testvéreink találkozására, illetve az „Ember és víz” – gyűjteményes fotókiállítás megnyitót tartottunk. A tárlat 2020. január közepéig megtekinthető gyülekezeti termünkben.

• **November 9-én** délután fiataloknak szóló mentálhigiénés foglalkozást tartottunk gyülekezeti termünk-

ben. A 6 foglalkozásból álló tréninget dr. Ferenczi Enikő mentálhigiénés szakember vezeti.

• **November 10-én** családi istentiszteletet tartottunk. Délután 18 órától irodalmi pódiumest keretében Farkas Wellmann Endre és Marcsák Gergely zenés irodalmi műsorát hallgathattuk meg gyülekezeti termünkben.

• **November 14-én**, csütörtökön 16 órakor gyülekezeti bibliaórát tartottunk.

• **November 16-án**, szombaton szervezett idei utolsó kirándulás következő tervezett budapesti kilátópontra, a Nagy Kevélyre vezetett.

• **November 17-én**, vasárnap Dávid Ferenc ünnepi istentiszteletet tartunk, melyen nagy sikerrel közreműködtek Jancsik Márta vezetésével, illetve Albert-Nagy Ákos közreműködésével egyházközségünk vasárnapi iskolás gyermekei is, ünnepi műsorral örvendeztetve meg gyülekezetünket.

A vasárnapi iskolás gyerekek ünnepi műsora

• **November 23-án**, szombaton délután a BUE ifjúsági egyletének találkozója került sor.

• **November 24-én** istentisztelet után közgyűlést tartottunk, majd Csáky Zoltán MTVA szerkesztő-műsorvezető filmvetítéssel egybekötött Nyomomban kék farkasok című könyvbemutatójára került sor a gyülekezeti teremben Dimény Zoltán közreműködésével.

• **November 29-én**, pénteken 22 órától éjszakai imádkozásra hívtuk testvéreinket templomunkba.

• **December 1-én**, advent 1. vasárnapján istentiszteletünkön karácsonyi műsorával közreműködött a Budapesti Unitárius Kamarakórus.

• **December 8-án**, advent 2. vasárnapján 11 órától hagyományainkhoz híven adventi istentiszteletet és családi napot tartottunk, ahol mézes puszedit sütöttünk, adventi koszorút készíthettünk illetve kézműves foglalkozásokon vehetett részt a jókedvű, népes gyülekezet. Ezen a vasárnapon a gyermekek nagy örömmel vették birtokukba először a megújult hittankuckót. Ezúton is köszönjük e célra tett adományaikat!

• **December 15-én**, advent 3. vasárnapján istentiszteletünkön a szószéki szolgálatot dr. Czire Szabolcs végzi. Meglepetés műsort adnak az ifjúsági egylet fiataljai, majd istentisztelet után Fóris-Ferenczi Rita könyvbemutatójára is sor kerül, illetve a BUE Nőszövetsége agapéra hívja és várja híveinket gyülekezeti termünkbe.

Adventi családi nap

• **December 22-én** egyházközségünk híveiből alakult Budapesti Unitárius Kamarakórus a Bartók Béla Egyházközség adventi istentiszteletén szolgált.

• **December 22-én**, advent 4. vasárnapján 11 órakor istentiszteletünkön prédikál Albert-Nagy Ákos. Az adventi elcsendesedésben ezen a vasárnapon Drahos Béla Liszt-díjas fuvolaművész és Tokos Zoltán gitárművész rövid koncertjére is sor kerül. Ugyancsak kerül December 22-én, advent 4. vasárnapján 16 órától kerül megrendezésre hagyományos Karácsonyfa-ünnepünk. (A gyerekeket a főpróbára 14 órától várjuk.) Az ünnepség műsora a gyermekek kis produkcióiból alakul, így várjuk mindazok jelentkezését, akik szívesen mondanának el egy verset, énekelnének, vagy játszanának el egy darabot hangszerükön.

• **December 24-én**, kedden 16 órától Szentesti áhítatra kerül sor, ahol dr. Czire Szabolcs vezetésével felidézük Jézus születéstörténetét bibliai versekkel és karácsonyi dallamok éneklésével.

• **December 25-én**, szerdán 9 és 11 órakor, illetve **26-án**, csütörtökön 11 órakor karácsonyi ünnepi istentiszteletre kerül sor templomunkban, ahol az Úr asztalát megterítjük, s a rá emlékeztető jegyeket: a kenyeret és a bort elhelyezzük. Prédikál dr. Czire Szabolcs illetve dr. Ferenczi Enikő.

• **December 29-én**, vasárnap 11 órakor óesztendei ünnepi istentiszteleten búcsúztatjuk az óévet.

• **2020. január 5-én**, vasárnap 11 órától újévi istentiszteletet tartunk, melyet követően pezsgőzéssel köszöntjük az újévet a gyülekezeti teremben.

Szeretettel ajánljuk figyelmükbe egyházközségünk megújuló honlapját, illetve facebook oldalát, ahol folyamatosan frissülő híreikben tájékozódhatnak eseményeinkről, megtalálhatják az MTVA unitárius műsorainak elérhetőségeit is.

Mészáros Nóra

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

• **2019. június 2-án** tartottuk templomunkban a konfirmációi ünnepséget. Nyolc fiatal tett vallást hitéről: Daczó Dénes, Fodor Boglárka-Zselyke, Gothárd Henrietta, Hidasi Kincső, Hidasi Zselyke, Kovács Réka, Kuti Dóra, Simon Dénes

• **2019. szeptember 14-22. között** az Ars Sacra rendezvénysorozat eseményeire került sor templomunkban. Szeptember 14-én szombaton az orgonaavató koncert és ünnepség keretében az ünnepi áhítatot Kászoni József püspöki helynök tartotta. A jelenlevőket üdvözölte Gergely Felicián a gyülekezet gondnoka. Ünnepi beszédet mondott: dr. Bácskai János Ferencváros polgármestere és Elekes Botond egyházkerületi főgondnok. A felavatott orgonán barokk és romantikus műveket játszott Kály-Kullai Rita orgonaművész. Az ünnepi meghívott Pap Zoltán orgonaépítő volt.

• **Szeptember 15-én** az istentisztelet keretében nyitottuk meg a templomi kiállítást. „Legyetek mindnyájan egy!” (Jn 17,21) textusra egyházi beszédet mondott Léta Sándor lelkész. A kiállító művészek: Aranyossy György grafikus és Fazakas-Kosztai Tibor festőművész voltak. A kiállítást megnyitotta: dr. Feledy Balázs művészettörténész. Handpanon Juhász János zenész játszott.

• **Szeptember 19-én** dr. Sztankóczy Zoltán világi teológusra emlékeztünk. A róla készült film megtekintése után, dr. Szent-Iványi Ilona, Béres-Muszka Ibolya, Sztankóczy András, Léta Sándor, Bencze Márton és Gergely Felicián elevenítették fel emlékeiket.

• **Szeptember 22-én**, az istentisztelet keretében került sor a versíró pályázat eredményhirdetésére. A nyertes dr. Chehadé Judit nőegyleti szervező lett a Dávid Ferenc utolsó imája című versével.

Dávid Ferenc utolsó imája

*Csontig hatoló hidegben kuporgok
Déva vár redves falai között,
Már csak háltni jár belém a halhatatlan lélek.
Vedd füleidbe, Uram, kesergésem.
Nyomorúságomban ne taszíts el,
Légy nékem irgalmas gyámolom.
Ki másnak panaszkodhatnám el sanyarú sorsom?
Te, aki mindeneket bölcsen igazgatsz,
Segítsd ellenségeimet, tudjanak ellenfélle nemesedni!
Értük esedezem hozzád, magunknak ezt kérem:
Bocsásd meg vétkeiket, ne állja bosszút értem!
Örök ellenségeskedéstől ments meg minket kegyelmes
Isten! Ámen*

Kászoni József püspöki helynök 2019-ben is folytatta az egyházkerületi egyházközségek vizitációját. 2019. november 16-án a Budapest IX. kerületi Bartók Béla Unitárius Egyházközségbe szállt ki a bizottság a helynöki vizsgálószéki vizitációra. A vizsgálószék tagjai a püspöki helynök mellett Kaveczkiné dr. Farkas Katalin egyházkerületi felügyelőgondnok, dr. Szent-Iványi Ilona

jegyző és Máté Ernő közügyigazgató voltak. Az egyházközség részéről jelen volt Léta Sándor lelkész, Gergely Felicián gondnok, Gergely Éva, Zomboriné dr. Pap Zsófia, Dr. Karner Ottó, Lovász Gergő, Bencze Márton, Kelemen Attila presbiterek.

Léta Sándor

A helynöki vizitáció tagjai

Dunapatajon jártunk

2019. október 23-án Nőegyletünk immár negyedszer szervezett országon belüli autós túrát az érdeklődők számára. Baracska, Kocsord és Dány után, ezúttal a Bács-Kiskun megyében fekvő Dunapataj volt a cél. Nekünk, unitáriusoknak, arról nevezetes ez a jelenleg valamivel több mint 3000 lakost számláló település, hogy a múlt század harmincas éveiben itt jött létre egy kicsi de annál lelkesebb leányegyházközségünk, mely gyönyörűséges, haranggal is ellátott, templomot épített magának, az „unitárius becsület” templomát. Az indulás nehézségeit, a sok-sok feléje nyújtott segítő kezét, az isteni gondviselés megannyi jelét részletesen bemutatja az akkori budapesti lelképásztor, Barabás István, elszámolás gyanánt megírt, kinyomtatott és a hívek között terjesztett füzetében (1938). Ugyanis nála jelentkeztek azok a lakosok, akik súlyos, nem anyagi természetű, konfliktusba keveredvén református gyülekezetük vezetőjével, úgy döntöttek, hogy kiválnak belőle, és a mi felekezetünkhöz csatlakoznak. Az ezzel járó rengeteg procedúra felvállalásával, az istentiszteletek megtartásával a nagy földrajzi távolság dacára, rendíthetetlen szolidaritásával, hajdani lelkészünk buzgó, a támadásoknak ellenálló, áldozatokra kész hitközösséget kovácsolt össze, mely a második világháború pusztításai, majd az azt követő vallásellenes rendszer viszonyai között is fent tudott maradni egészen az 1970-es évek elejéig.

A hívek kihalásával vagy elköltöztetésével gazdátlanná vált templom 1982-ben néprajzi múzeummá lett átalakítva, és ebben a minőségében fogadja látogatóit mind

a mai napig. 2009-es felújítását követően megelégnék az érdeklődés iránta. 2010 tavaszán a Magyar Televízió emlékműsort készített róla gyülekezetünk vezetőinek (Léta Sándor, Gergely Felicián, Bencze Márton) bevonásával.

Sokan jönnek megcsodálni az erdélyi mintára kialakított fafaragásos, kazettás mennyezetes templombelsőt, de mi, unitáriusok, inkább zarándokoknak mint egyszerű látogatóknak érezzük magunkat ebben a számunkra változatlanul szakrális térben. A mi kis csoportunk is megilletődötten nézelődött a hajdani istentiszteletek színhelyén, kereste szemével a szószéket, az úrasztalát, a vallásos jelképeket, lelkével pedig azt a mások által érezhetetlen atmoszférát, amitől egy templom templommá válik a hívők számára. Léta Sándor tiszteletes úrnak köszönhetően részesei lehettünk egy közös áhítatnak, az akusztikailag koncertképes teremben felcsendülhetett néhány szép énekünk. Utána természetesen kattogtak a fényképezőgépek, hogy maradjon valami konkrét nyoma is látogatásunknak.

Az udvaron kiállított régi sírkövek és fafaragások közül leginkább egy mesterien megmunkált arcél keltette fel a figyelmünket. A négy fiatornyos, zsindeletetős templomépületet kívülről is megörökitették a legkülönbözőbb szögekből, előtte boldogan mosolygó zarándokcsapatunk tagjaival együtt, majd elbúcsúztunk kedves helyi kísérőnktől, Szabó Éva múzeumi munkatárstól, akinek köszönetképpen átadtunk egy doboz bonbont és néhány egyházközségi kiadványunkat.

Beszállva járműveinkbe, elindultunk a község határában húzódó Szelídi-tó irányába, hogy a magunkkal hozott ebéd elfogyasztása után, felfedezzük annak szépségeit. Ehhez minden feltétel adott volt: évszakhoz képest szinte nyárias időjárás, természeti értékek iránti vonzalom, megfelelő fizikai erőnlét, derűs hangulat, jó társaság. A másfél órányi, baráti eszmecsere-kkel, vidám történetekkel tarkított, gyaloglás eredményeként meglehetősen fáradtan, de a Kékmoszat tanösvényen

A dunapataji kirándulás résztvevői

magunkba szívott információkkal gazdagabban, vérünkben oxigénnel feltöltek, a tó vizének csillogásától elkáprázva, egymáshoz emberileg közelebb kerülve, szívünkben hálával az iránt, aki most is elhalmozott minket jótéteményeivel, szeretettel elköszöntünk egymástól, és irány az otthon. Aztán jövőre, remélhetőleg, ismét elindulunk megismerni valamilyen közös érdeklődésre számot tartó helyet, ugye, kedves útitársak?

És még néhány utóreflexió. Egy valamirevaló kirándulás időtartama, szerveződjön az valamely közelebbi vagy távolabbi hely felfedezésének céljából, nem korlátozódik a ténylegesen ráfordított órák vagy percek számára, hanem annál rövidebb vagy hosszabb ideig is foglalkoztathatja az elménket. Attól függően, hogy mennyire érezzük fontosnak rákoncentrálni. Van úgy, hogy közben máshol jár az eszünk, de az is előfordul, hogy nemcsak alatta hanem előtte és utána is ez forog az agyunkban. Nyilvánvaló, hogy az első esetben gyorsan elfelejtjük az egészet, míg a másodikban, tartósan megőrizzuk az emléket. Mondanom sem kell, hogy Dunapataj és a hozzá kapcsolódó történetek, arcok még sokáig, talán életünk végéig, elkísérnek néhányunkat.

Chehadé-Boér Judit

A zene gyógyít – Isten felé irányít

„És felsóhajtok: gyógyíts meg, zene, / te, Mindenségé, édes üteme / a fájdalomnak, Varázsfuvola, / varázsjáték, te tündér mánora / hitnek, reménynek: árnycsík a falon / a nagy fényben, s a szívben nyugalom.” – írja Szabó Lőrinc Mozart hallgatása közben című versében, mert híres költőnk tudhatta, hogy a zene hat a légzésünkre, a vérnyomásunkra, az immunrendszerünkre, a hangulatunkra. Gyógyító erejét már a modern orvostudomány is használja, mert hatására rendeződik szívünk ritmusa, csökken a vérnyomásunk, gyengül az izomtónusunk, és ezáltal ellazulunk. Mindez csökkenti a félelem- és fájdalomérzetünket.

A zene gyógyító hatását már az ókorban ismerték, Platón és Arisztotelész is értekezett erről, Schweitzer Albert pedig esténként orgonamuzsikával segítette afrikai betegeinek lábadozását.

Hogyan hat reánk a zene? Megérint, felráz, akcióra és reakcióra készítet, enged „kiélni” indulatot, dühöt, fájdalmat, szomorúságot, kreatívvá és spontánná tesz. Teret ad a „saját” hang, hangulat, a saját ének – az ‘én’ kifejezésének, a kellemesen ható zene elkergetheti félelmeinket.

Például, régen, amikor gyermek voltam, féltem a sötétben, különösen késő este egyedül hazamenni, vagy végigmenni egy sötét sikátoron. Ilyenkor elkezdtem dúdolni egy dalt, és nyomban megszűnt a félelmem.

A zene gyökereit, népünk történelmére visszavetítve ott találhatjuk az újszülöttek első sírásában, az első ritmikus mozdulatokban és gügyögésben, vagy a siratók gyászos üvöltésében, a testi és lelki fájdalom hangbeli megnyilvánulásaiban, az örömeink és fájdalmaink kifejezésében.

Az egyházközség felavatott új orgonája

Valamennyi eszköz között, amely alkalmas arra, hogy az embert felüldítse és gyönyörködtesse, a zene az első, és egyike a legfőbbeknek, s azt el is kell fogadnunk, mint Istennek erre a célra rendelt ajándékát.

Lépten-nyomon tapasztalhatjuk tehát a zene titkos, szinte hihetetlen erejét, amellyel valamilyen módon a szíveinket hatalmába tudja keríteni, úgy, mint tettük a Bartók Béla Unitárius Egyházközségünk templomában is, amikor teret adtunk koncerteknek, zenei fellépéseknek.

2019. szeptember 19-én egy régóta dédelgetett tervünket valósítottuk meg egy működő orgona felavatásával. Az orgona avatás alkalmával dr. Bácskai János, Ferencváros polgármestere köszöntő beszédét egy 18. századi unitárius énekeskönyvből származó idézettel nyitotta meg: „A hallhatatlan és láthatatlan királynak, csak az egy örök Istennek tisztesség és dicsőség adassék, Ő dicséretesék szentegyházban Jézus Krisztusnak általa mindörökkön örökké.”

Díszvendégünk a továbbiakban kiemelte azt, hogy a zene lehetőség, hogy kiragadjon a hétköznapi taposó-

malmából, hogy boldogabbak legyünk általa. A templomi szertartásos zenének nincs szórakoztató jellege, annál sokkal mélyebb mondanivalója van. A templomba járó hívő ember erre a mélységre érezhet rá, Istenhez fordulhat a zenén keresztül.

Bartók Béla unitárius zenével kapcsolatos véleménye a következő volt: „vissza kellene térni a XVI.-XVII. századi protestáns zsoltáréneklés hagyományaihoz és a hangszer kíséret nélküli acapella énekléshez. Orgonára csak a nagy városokban van szükség ahol a gyülekezet már elszokott az énekléstől” – dr. Szent-Iványi Sándor leírása alapján.

Jogosan merült fel a kérdés, így van ez vajon a Bartók Béla Unitárius Egyházközségben, Ferencvárosban, e csodálatosan szép zengésű templomban is? Vajon e miatt jöttek-e el ilyen szép számmal, mert a gyülekezetünk elszokott volna az énekléstől? Számunkra bizonyosság, hogy a helyzet mára teljesen más.

Az orgona, mint tudjuk, a templom ékköve, a hangszerek királynője és csodálatos harmóniájának megszólaltatása, sokszínű hangvilága a végtelenre és a tökéletesre irányítja a figyelmünket. A szépen szóló orgonára az Istentiszteletek belső lelki tartalma szempontjából is kiemelkedő szerep jut. Miként a hívek éneklése szerves részét képezi az Istentiszteleteknek, ugyanúgy az orgona hangja együtt kell szóljon a hívek énekével, lelküket készítse, ébresztgesse a teremtő élet befogadására.

Dsida Jenő soraival kívánt a polgármester úr e gyönyörű hangszernek hosszú életet, áhitattal teli szolgálatot: „Aranypor van a levegőben / és pátriárkák szívéből / füstölő, ősi, nagy meglepődöttség. / Süt a nap. / Két kicsi borjú / eszik a kezemből, / zsenge falevelet: / olyan ártatlanok és szelídek / és szeretnek engem. / A templomból zúg-búg az orgona, / emberek énekelnek / tudatlan, egyszerű szájjal / s galambok ülnek a / toronypárkányra: / féhérek és szürkék”.

Léta Sándor

Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség

- A pestszentlőrinci egyházközségben folytatódott az építkezés, a templom felújítása. 2018-ban a torony és toronysisak épült újjá, 2019-ben került sor a teljes tető felújításra. Ugyanis a faipari szakemberek szakmai felmérése során derült ki, hogy elkorhadtak a tető gerendák, a cserepezés hiányos, töredezett. Az esővíz elvezetés sem volt megoldva, ezért az ereszt csatornákat is cserélni kellett. A munkálatok a májusi esős időszakban kezdődtek, de két kisebb beázástól eltekintve gyorsan és szakszerűen, magas minőségben elkészült a 4 tető teljes cseréje augusztusban. A Renovit Kft. ismét kiváló munkát végzett. A felújítás összegét részben állami pályázaton nyerte el az egyházközség, részben az egyházkerület finanszírozta egyéb forrásokból. Elekes Botond főgondnok úr szíven viseli a templom felújítását, mely 83 éve során az apró javításokon kívül nem esett át nagyobb felújításon.

A teljesen felújított torony és tetőszerkezet

Pestszentlőrinci unitáriusok a korondi templomban

Az egyházközség presbitériuma jegyzőkönyvi köszönetben hálásan köszöni Szász János unitárius testvérünknek, néhai Szász János lelkész úr fiának, igazságügyi mérnöknek azt az odaadó, mindenre kiterjedő figyelmét és magas színvonalú műszaki ellenőri munkáját, mellyel végig kísérte a torony és a teljes tetőzet felújítását.

A tetők elkészülte után, 2019. szeptember 22-én háládozó istentisztelet keretében avattuk fel a templomot, Kászoni József püspöki helynök és Szent-Iványi Ilona gyülekezeti lelkész szolgálatával. Az ünnepségen jelen volt és köszöntőt mondott Ughy Attila polgármester és Kaveczkiné dr. Farkas Katalin felügyelőgondnok is. A Kalevala kórus zsoltár feldolgozásokat adott elő.

- Korond erdélyi magyar község, Hargita megyében, a Sóvidék legismertebb települése. Idegenforgalmi központ, neves a népművészete, a fazekassága. A falu nagy része 1569-ben, a magyar protestáns reformáció idején unitáriussá lett.

A Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség 2018-ban az ünnepi esztendőben hivatalosan is testvérgyülekezeti kapcsolatot hozott létre a Korondi Egyházközséggel.

A korondi unitáriusok látogatást tettek 2018. június 16-17-én Pestszentlőrincen, vendégszolgálat, kórossal és kisebb népművészeti bemutatóval.

A pestszentlőrinciek 2019. novemberében viszonyozták a látogatást. Kilenc fős delegáció érkezett Korondra a lelkésszel, gondnokkal és presbiterekkel, hogy egy 3 napos hétvégén is tovább erősítsék az összetartozás érzését. November 10-én, Dávid Ferenc emlékvasárnapon, egyházalapító püspökünk halála 440. évfordulóján a zsúfolásig megtelt korondi templomban Szent-Iványi Ilona lelkész úr végezte az istentiszteleti szolgálatot, melyet szeretetvendégség követett. A lőrinciek hálásan köszönik a szíves fogadtatást, a kedves vendéglátást.

A testvérgyülekezeti kapcsolat jó lehetőség arra, hogy hite erősítő alkalmak során a hívek jobban megismerjék egymást, a gyülekezeti tagok barátságokat köszenek. Ezzel is az egyetemes magyar keresztény értéket kívánják erősíteni.

- Budapest 18. kerületében a rendszerváltás után neveztek el utcát Dávid Ferenc egyházalapító püspökünkről, majd később az óvoda falára egy márvány emlék-

Az adventi családi vasárnap gyülekezete

tablát, melyet az egyházközség minden év november közepén megkoszorúz. 2019-ben november 17-i ünnepi istentisztelet után a lelkész és gondnok vezetésével, mintegy 20 hívünk vett részt az emléktáblánál történt megemlékezésen. A lelkész úr áhítata után Petrovai László unitárius alpolgármester köszöntötte az egybegyűlteket és méltatta Dávid Ferenc életművét.

- Szent-Iványi Ilona gyülekezeti lelkész és Szász Adrienne lelkész úr közös szervezésében 2019. november 30-án csendes napot tartott a pestszentlőrinci gyülekezet Magyarokuton Lélekjelenlét címen.

Hogyan várjuk a karácsonyt? Valamire vagy valakire várunk? Van-e bátorságunk valóban részt venni az ünnepben? Hogyan válhat az örömhír erőforrássá? Ezekre a kérdésekre keresték a választ, Biblia olvasással, magyarázattal, imádkozással és énekléssel.

Szép számban jelentkeztek a hívek és akik ott voltak igazi adventi lelki felkészítést kaptak az ünnepre.

December 1-én, advent első vasárnapján ünnepi istentisztelet volt a pestszentlőrinci templomban, mely során a gyülekezeti lelkész megemlékezést tartott néhai Szász Jánosné, született Sepitkó Éva testvérünkről, akit 20 évvel ezelőtt szülött magához a mennyi Atya. Sepitkó Éva odaadó lelkész feleség volt, aktív egyháztag és pestszentlőrinci presbiter, aki sok áldozatot hozott a gyülekezeti élet és a templom felújítása során. Fiatalon 52 évesen hunyt el. A templomban nagyon sokan jöttek családtagok, barátok, volt kollégák, hogy emlékezzenek.

December 15-én adventi családi vasárnap, gyülekezeti összejövetel volt Lőrincen. Szent-Iványi Ilona áhítata után Albert Ákos gyakorló segédlelkész erdélyi költők verseiből adott elő és gitáron kísérte komoly zenei darabokkal Kisgyörgy Apor testvérünk.

Az adventi ünnepséget szeretetvendégség követte Kovács Levente presbiter jóvoltából.

December 22-én ünnepi a gyülekezet a gyermek karácsonyt. Az ifjak szavallatokkal, énekekkel készülnek, az egyházközség minden gyermeknek csomagot készít.

Dr. Szent-Iványi Ilona

Debreceni Unitárius Egyházközség

• 2019. szeptember 14-én, szombaton 17.00 órai kezdettel testvéreinket és az érdeklődőket szeretettel vártuk a *Bujdosni se tudó* címet viselő Kányádi Sándor-estre, melyet **Dévai Nagy Kamilla** Liszt Ferenc-díjas érdemes művész, a Kultúra Lovagja és **Meister Éva** Magyar Művészeti díjas színművész, a Kultúra Lovagja adtak elő.

A helyszínen aláírhattuk a Székely Nemzeti Tanács által, a nemzeti régiók elismertetése érdekében, indított polgári kezdeményezés petícióját; kipróbálhattuk, megvásárolhattuk az Erdély-ismereti társasjáték legfrissebb kiadását és egyéb kiadványokat.

Az est keretén belül került sor a Kóbor című dokumentumfilm ősbemutatójára. A filmben, mint cseppben a tenger, megmutatkozik a határon kívüli szórványlétbe kényszerült magyarság immár egy évszázados létharca a megmaradásért. Egyben lehetséges kitörési pontokat keresnek ott is, ahol a legtöbbször szerint már nincs viszsaút.

• Október utolsó vasárnapján van Székelyföld autonómiájának napja. Ezen a napon a Székely Nemzeti Tanács össznemzeti imádságra és őrtüzek gyűjtésére szólítja fel Kárpát-medence lakosságát. Debrecenben a Medgyessy sétány folytatásában lévő Székelyek Parkjában először **Izsák Balázs**nak, a Székely Nemzeti Ta-

nács elnökének gondolatait olvasta fel **Csiki András**, majd **Melocco Miklós** Kossuth-díjas szobrászművész mondott beszédet. **Pap Gy. László** lelkész imáját követően a Nyíracsádról és Nyírmártonfalváról érkezett Pörgő Forgó Táncegyüttes produkcióját tekinthették meg az egybegyűlték.

Ezen az estén több mint nyolcvan székelyföldi településen gyűltak ki vasárnap este az őrtüzek a székelyföldi autonómiaigény jeleként. Székelyföld autonómiájának napján délelőtt a templomokban, délután pedig az őrtüzek magaslatain gyűjtöttek aláírásokat az SZNT által elindított, nemzeti régiók kialakítását kérő európai polgári kezdeményezéshez.

• 2019. december 7-én a Debreceni Unitárius Egyházközségbe szállt ki a bizottság a helynöki vizsgálószéki megtartására. A vizsgálószék munkáját Kászoni József helynök úr adventi templomi szolgálata indította, ezt követően került sor az egyházközségi munka számbavételére. A Vizsgálószék tagjai a püspöki helynök mellett Kaveczkiné dr. Farkas Katalin felügyelőgondnok, dr. Szent-Iványi Ilona jegyző és Máté Ernő közügyigazgató voltak. Az egyházközség részéről jelen volt Pap Gy. László lelkész, Pap Margit presbíter és a hívek egy része.

Pap Gy. László

Pap Gy. László imát mond a Székelyek Parkjában

A helynöki vizitáció tagjai

Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség

2019 nyarán feláldozni két szombati napot – egy kis közösségi munkára – áldozathozatalnak mondható. Az ok egyszerű. Szeretjük látni a rendet és a haladást magunk körül. A rólunk kialakított képet szeretnénk kicsit szépíteni. Megmutatni, hogy az embenek igen is fontos hite, temploma, egyháza.

Ennek az érzésnek kifejeződésére közösségi munkát szerveztünk. Az elmúlt évben újrendszerezünk és átgondoltunk, melynek eredménye egy szép kis kupac szemét lett. Összefogással sikerült segítséget kapni az eltün-

tetéshez. A fákat megmetszettük, a galyakat összevágtuk. Mindebben segítségünkre voltak jóakarátú emberek és gépeket kezelő polgárok. Emberek, akik hallották ténykedésünket és részesei akartak lenni, akik szerettek volna valamilyen módon hozzájárulni a végeredményhez.

Sikerrel jártunk. Nem első alkalommal, hiszen szavunk sem lenne, ha elődeink nem ragaszkodtak volna hitükhöz, hagyományaikhoz. Jelenlétünk sem lenne, ha nem lett volna jóindulat ott, ahol más már nem segített.

Nyári közmunka a hódmezővásárhelyi parókian

Közös munka – közös ebéd

Talán kevesen vagyunk, talán kiszorítottak vagyunk, még nem erős a hangunk, de létezünk. És ezen az őszön láttatuk és hallattuk magunkat. Szomorúsággal, emlékekkel indultunk útnak a szeptember 7-én a lelkesbeiktató ünnepségre, és büszkeséggel énekeltük a zsoltárt Őszi hálaadás ünnepén.

Hálát adtunk a most erejéért és a múlt kitartásáért. Apró, kicsi mozdulatokkal haladva, de erőt kaptunk Istentől, világosságot értelmünkbe és lelkesedést lelkünkbe, hogy szóljunk! Bátran, Érthetően! Hangosan! Hogy alkossunk szívvel és két kézzel! Adventi

koszorúval otthonunkban, karácsonyi fényekkel szívünkben várakozunk, hogy a csoda idén is utolérhessen.

Ez úton köszönöm azoknak, akik nyári munkájukkal segítettek az egyházközség udvarára rendet teremteni. Köszönjük az egyházkerületnek a fűtésrendszer felújítását. A hívek kitartását, az ötleteit, a támogatását. Mindenek előtt hálásak vagyunk a jó Istennek megtartó, mindent körülölelő szeretetéért. Azért, hogy segít megtalálni helyünket, és otthonra leljünk az Ő közelében.

Szabó Csengele

Kocsordi Unitárius Egyházközség

A pünkösdi ünnepek alkalmával konfirmációi szertartásra került sor kocsordi templomunkban. Két fiatal, Csősz Réka és Harsányi Szabolcs tett vallást hitéről, erősítette meg elköteleződését az unitárius értékek mellett.

Szertartásaink közül kiemelkedik, hogy idén két házassági megáldás szertartása történt egyházközségünkben. (Dr. Bodó László és Dr. Jakab Anita valamint Szűcs Ádám és Márton Eszter.) A gondviselő Isten adjon tartalmas, áldásos életet az egymásnak hűséget fogadó pároknak.

Külön említést érdemel, hogy volt két olyan keresztelőnk Kocsordon és Nyíregyházán, melyeken a család harmadik gyermekét kereszteltük meg. Külön köszönjük Ádám Attila adományát (aki vállalta, hogy 12.000 Ft-ot adományoz minden olyan unitárius családnak, ahol a 3. gyermeket keresztelik meg és ezt a vállalását már több éve teljesíti!) A visszajelzések alapján jó érzés a családnak, hogy figyelembe veszik, hangot adnak és megbecsülik az unitárius közösségben a gyermek vállalásukat.

Augusztus 20-ai nemzeti ünnepünk alkalmából ökumenikus istentiszteletre és újkenyér úrvacsorára került sor a Kocsord-nagyfalui református templomban Szalai Kont református esperes meghívására. A szószéki szolgálatot Major László datki unitárius lelkész végezte, az úrvacsora szertartását pedig Szalai Kont esperes és Bartha Mária Zsuzsanna helyi unitárius lelkész.

Nyári szolgálatot teljesített egyházközségünkben Major László datki unitárius lelkész, aki családjával együtt érkezett hozzánk. Köszönettel tartozunk nyíregyházi szórványunk gondnok asszonyának dr. Ajtai-Horváth Magdának, akinek vendégszeretetét élvezte az egész család.

A nyári időszak nagy turista forgalmat jelent templomunk életében, igyekszünk nyitva tartani a templomot az érdeklődők előtt.

A Balázs Ferenc ösztöndíj program nyári gyakornoka Kiya Heartwood kereste fel egyházközségünket, aki a Starr King School for the Ministry hallgatója. Meglátogatta a kocsordi és a nagykarolyi gyülekezetet, megismerkedett az unitarizmus partiumi helyzetével. Mivel képzett zenészt köszönthettünk Kiya személyében felejthetetlen élményt nyújtott gitározásával, dobolásával illetve éneklésével!

Részt vettünk a MUNOSZ éves találkozóján Pest-szentlőrincen, október 5-én. Ez alkalommal részünkről nyolc fő volt jelen Kocsordról és Nagykarolyból. Hálás szívvel köszönjük az egyházközségnek a kedves fogadtatást, a tartalmas lelki és testi táplálékot a Magyarországi Unitárius Nők Országos Szövetségének!

Püspöki helynöki vizitációra került sor egyházközségünkben október 12-én.

Ökumenikus jelleggel templomunkban tartottuk október 23-án. A szószéki szolgálatot Nyitrai Levente nyu-

Abrudbányai János emléktáblájának megkoszorúzása október 23-án

galmazott lelkész végezte, mindannyiunk felemelésére. Igei köszöntőt a református, baptista és unitárius részről mondtunk. Ezt követően együtt megkoszorúztuk Abrudbányai Fikker János emléktábláját a templomunk falán.

Solymosi Zsolt a János Zsigmond Unitárius Kollégium vallástanára és aligazgatója megtisztelte egyházközségünket vetített képes előadásával a Csontok útjáról! Tartalmas, szép élményt nyújtott őszinte beszámolója, korunk nagy kihívásaira keresve megoldásokat.

A kocsordi vizitáció tagjai

Karácsonyi ünnepre készülve az adventi időben „angyalkodással” foglalkozunk. Gondolunk a legkisebbekre és a legidősebbekre is szeretetsomagjaink készítésénél.

Bene dicere, jót mondva, áldást kérve mindannyiunk életére és Jézus születésének ünnepére kívánunk mindenkinek Boldog Karácsonyt és Új Évet!

Bartha Mária Zsuzsánna

Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség

Sokan hiszik, hogy megengedhetik maguknak a „rongyázást”. Arra viszont nem gondolnak, hogy nem csak szennyesüket lebegtetik, hanem olyanra is fényt derítenek, mely másokat megbotránkoztat. Annyira örvendünk, hogy Isten reménykedőknek teremtett, mert nemcsak ezt képviselhetjük a füzesgyarmati maroknyi sereg előtt, hanem arra biztathatjuk, hogy van jövője a mindenkori hívő embernek. Való igaz, hogy egy-egy csalódás, csüggedés, bizalomvesztés után nehéz, szinte képtelenségnek tűnik mindannyiszor újrakezdenünk az életet. Főként azért, mert lépten-nyomon beleütközünk olyan embertársakba, akikről soha sem tudtuk volna elképzelni, hogy valaha is szétbontják „megépített családjukat”, akik akár több évtizedes együttélés után is arra szánják magukat, hogy külön bejáratú életet folytassanak. Ugyanígy van akkor is, amikor elveszítjük szeretett családtagjainkat. Akár a „válók”, akár a halált közelebből megtapasztalók, nem egy új életet kezdenek, hanem megbarátkoznak lassan egy új, eddig nem ismert, de most már tapasztalt életformával. Azok, akik gyakran esnek át ilyen kellemetlen fordulatokon, csakis ők képesek arra, hogy megerősítsék bennünk is a belső, megújulásra vágyó embert.

Tudatjuk korábbi, egykori tagjainkkal, hogy a „mende-monda” visszaröpít néha a gyermekkorba, de felnőttésszel inkább a valóság talajába és egymásba kell kapaszkodnunk. Így történt az év folyamán ez minden egyes sátoros ünnepünkön és így emlékeztünk Dávid Ferencre is. A reménységnek, a bizakodásnak lelkével

ajándékoz meg szüntelen Isten, hogy betöltsük hivatásunkat a földi életben. Ez esztendő vasárnapjain a templomban és azon kívül megköszöntük Istennek minden áldását. Az erőt, egészséget, hitet és reménységet, melyek segítségével építhettük életünket, és hozzájárulhatunk az ő országának megvalósításához is. Amikor hálásak vagyunk saját, elfogadott „javainkért”, megköszönjük azok nevében is, akik soha nem tesznek erről említést ember, vagy Isten előtt.

Isten segítségével állunk továbbra is a bástyán minden ellenvélemény ellenére és aki egyházát, népét vallását szereti, az jöjjön és erősítsen mindnyájunkat a további helytállásban!

Füzesgyarmat, 2019. Adventjében szeretettel:
Az egyházközség Vezetősége

Úrvacsoraosztás Füzesgyarmaton

Karácsonyok emléke

Lapunk főszerkesztője azzal a kéréssel keresett meg a minap, hogy írjak egy visszaemlékezést a régi karácsonyokról, azoknak emlékeiről, amit magamban hordok azóta is.

Amikor én végeztem teológiai tanulmányaimat, némi túlzással azt is mondhatom, hogy időszámításunk előtt 1973–1977 között, akkor a teológiai hallgatókat csak másodéves korukban küldték ki először legációba. Az én esetemben ez azt jelentette, hogy 1975 karácsonyán kerülhetett sor legációs-hely választására. Mivel röviddel ezt megelőzően olvastam egy könyvet *Vargyasi változások címen* (Balogh Edgár), amelynek recenzióját a Keresztény Magvetőnek is elküldtem, szinte adott volt az, hogy hova megyek '75 karácsonyában legátusnak. A teljes igazsághoz még az is hozzá tartozik, hogy ezt követően a könyv szerzőjével is találkoztam otthonában, akiről többek között számomra az is kiderült, hogy felesége vargyasi származású. Ennyi és ilyen irányú munícióval indultam útnak karácsony nagyhatén küldetési helyemre. Ezt megelőzőn otthon megünnepeltük pár nappal előrehozva a szűkebb családi körben is a „szentestét”, hogy az igazira már ott lehessen Vargyason. Megtapasztaltam valamit annak igazából, amit egy kétsoros vers mondanivalójaként őrzök: „*Boldogtalan, kinek ma útja van, És ott éri a szent este, hol idegen.*” Ezt az idegenséget nagymértékben oldotta számomra Dimény András (azóta ő is betöltötte már élete 100. esztendejét) tiszteletes úr és kedves családja, akik nagyon vendégszeretőek és vendégfogadóak voltak élménnyé magasztosítva ez által a náluk töltött három napot.

Röviden írnom kell az 1979 karácsonyáról is, amely annyiban volt több és másabb az addigiakhoz viszonyítva, hogy az év novemberében született meg első gyermekünk Zsófia és ez jelentette azt, amikor nem csak beszélhettem arról, hogy karácsony többek között a gyermek ünnepe is, hanem azt ténylegesen megtapasztalhattam. Gyönyörű és emlékezetes volt abban az évben ismételt karácsony ünnepe.

1980 karácsonyáról is röviden megemlékeznék, mint olyanról, ami abban a gyülekezetben köszöntött rám, amelyet az év tavaszán megpályáztam és ahol májusban megkezdhettem pontosan tizennégy évre terjedő szolgálatomat. 1980 karácsonyának emlékét, valóságát és költészetét azóta is őrzöm. Ehhez az emlékhöz kötődik még 1981 karácsonya is, amely abban a vonatkozásban is emlékezetes, hogy családjunk bővült Zsuzsa lányunk érkezésével és így már négyen lehettünk ott és akkor 1981 szép karácsonyában, Homoródszentmártonban.

1990 egy másik olyan esztendő, amelynek karácsonyát megszépítette a tovatűnő huszonkilenc esztendő. 1990 őszén kezdtem meg teológiai tanulmányaim az angliai Manchester városában, és mire érkezésemet követően felemeltem fejem máris elközelgett karácsony ünnepe. Nagy gondban volt principálisom velem együtt, hogy mi is történjen velem a karácsonyi szünet alkalmá-

val, hiszen hetekre kiürült a kollégium épülete. Többek között egy magát fel nem fedő jótévőm részéről annak a lehetősége is felmerült, hogy az ünnepekre hazautazhatom. A választás lehetősége rajtam állt vagy megtartom és tanulmányaim idejére felhasználom az általa felajánlott pár száz fontsterlinget, vagy veszek vele egy repülőjegyet és két hétre hazamegyek. Az utóbbit választottam és azóta is tudom, hogy nem tettem rosszul. Volt öröm és boldogság az év karácsonyában Homoródszentmártonban. Volt Barby-baba és walkman, hogy nem kellett az ünnepet a ködös Albionban töltenem.

1994 karácsonya jelentette számunkra azt az évet, amikor végre egyesíthettem családom tagjait, apraját és nagyját ahogy mondani szokás és ez már itt történt Magyarországon, ezen belül Budapesten, a Högyes Endre utcában. A kilencvenes évek elején gyermekeim Kolozsváron tanultak, feleségem Székelyudvarhelyen dolgozott, én meg hol Angliában, hol Amerikában voltam tanulmányúton. Nem volt egy könnyű és könnyen fenntartható időszak senki számára. Gondolkodni kellett a hogyan tovább kérdéséről, ami ez év karácsonyáig oldódott meg mindannyiunk melegezésére.

1998 és 2018 húsz év karácsonyának emléke már a Nagy Ignác utcai gyülekezethez köt, hadd ne emeljek ki ezen belül egyet sem, hiszen mindeniknek magvult a maga szépsége, a maga valósága és költészete egyaránt.

Végül, de egyáltalán nem utolsó sorban még egy kiemelt év karácsonyáról szeretnék írni, röviden megemlékezni, ez pedig az Úrnak 2017. kedves esztendeje. Ebben az évben született meg Fruzsina unokánk november végén, és akinek érkezése, mint ahogyan harmincnyolc évvel ezelőtt, édesanyja érkezése, bearanyozta a karácsonyi ünnepet. És azóta is ezt teszi.

Több alkalommal használtam a karácsonyi ünnepkörökben János evangéliumának azt a mondatát, hogy: „*Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz benne el ne vesszen, hanem örök élete legyen*” (Jn 3, 16). Sok minden van ebben a bibliai mondatban, aminek mondanivalójával, teológiájával nem tudok egyetérteni, hiszen távol áll ennek tartalma gondolkodásomtól, de emocionálisan azonosulni tudok vele.

Leginkább két dologgal.

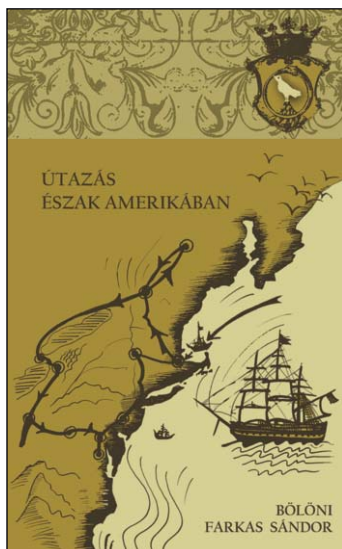
Az egyik az, hogy az ajándékozás ötlete magától Istentől ered, ezért nekünk is foglalkozni kell azzal, hogy szeretteinket magajándékozzuk. A másik meg az, hogy Isten mindig nagyon ügyel az ajándékozás részleteire, abban a tekintetben és vonatkozásban, hogy mindig a legdrágábbat, a legértékesebbet adja, kínálja.

Ezért nekünk is különös figyelemmel kell lenni az ajándékozás gesztusában arra, hogy mindig a legszebbet, a legjobbbat, a legdrágábbat, a legértékesebbet adjuk szeretteinknek karácsonykor, mert a zokni és az edényfogó kesztyű nem ajándék.

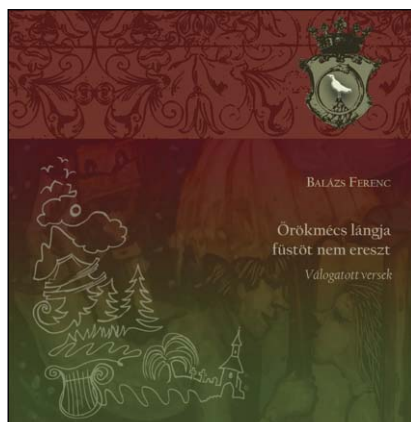
Áldott, békés, boldog karácsonyt kívánok! Szeretettel!

Kászoni József ny. lelkész püspöki helynök

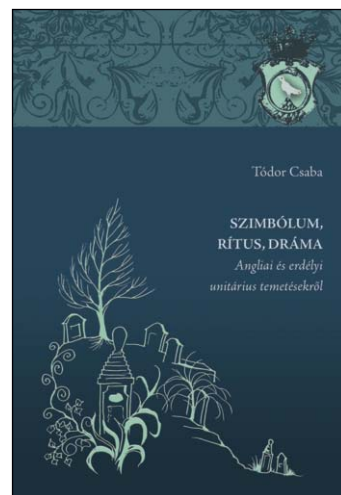
Könyvajánló

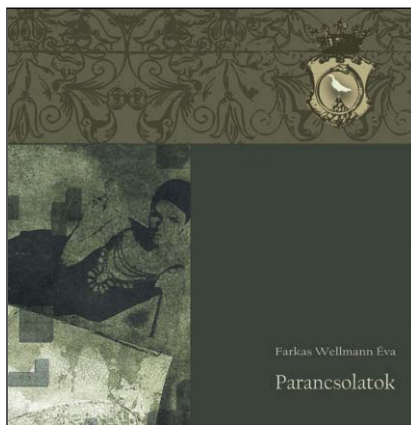
Bölöni Farkas Sándor:
Útazás Észak Amerikában
Ára: 3.500 Ft.

Balázs Ferenc: Örökmécses lángja füstöt nem ereszt
Válogatott versek
Ára: 3.000 Ft.

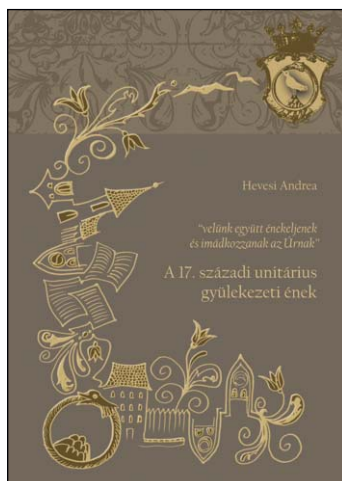

Tótor Csaba: Szimbólum, rítus dráma
Ára: 3.000 Ft.

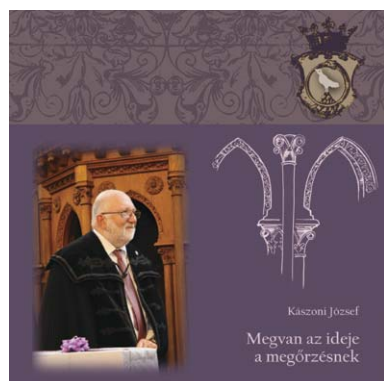
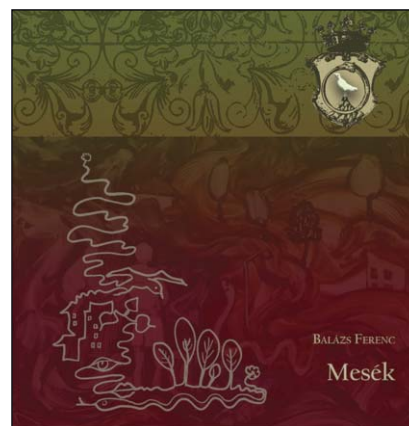

Farkas Wellmann Éva: Parancsolatok
(CD melléklettel) Ára: 3.500 Ft.

Balázs Ferenc: Mesék
Ára: 3.000 Ft.

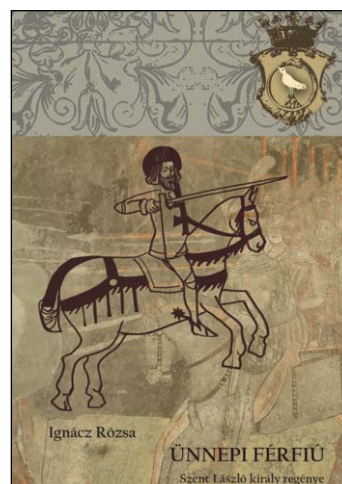

Hevesi Andrea: A 17. századi unitárius gyülekezeti ének
(CD melléklettel) Ára: 4.500 Ft.

Kászoni József: Megvan az ideje a megőrzésnek
Ára: 5.000 Ft.

Ignác Rózsa: Ünnepi férfú
Ára: 3.900 Ft.

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének kiadványa.

Alapítási év: 1947. HUISSN 01331271. Szerkesztőbizottság: Kriza János főszerkesztő.

Szerkesztők: Bartha Mária Zsuzsanna, Retkes Attila, Szabó Csengele, Farkas Wellmann Éva.

Lapterv, tördelés: Kriza János. Szerkesztőség címe: 1055 Budapest. Nagy Ignác u. 2-4.

Telefon/fax: 311-2801; unitariusélet@gmail.com; Index: 25 842.

Terjesztő, felelős kiadó: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete. Előfizetés: mue@unitarius.hu; Éves előfizetés ára: 3.600 Ft.

A lapszámok interneten elérhetők a tudastar.unitarius.hu oldalon. Adományokat szívesen fogadunk. Bankszámlaszám: 11713005-20011631.

Nyomda: Rózsadomb Contact Kft. Budapest II. kerület, Balogvár utca 1. Felelős vezető: Messinger Miklós.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség álláspontját.